

Kansalliskirjaston johtokunnan kokous 2/2022

11.3.2022

Kansalliskirjaston johtokunnan kokous 2/2022

Aika	perjantai 11.3.2022 klo 13.30–15.25
Paikka	Kansalliskirjasto, Collan-huone (etäosallistumismahdollisuus)
Kutsutut	Puheenjohtaja, vararehtori Hanna Snellman Sihteeri Kustaa Multamäki

Jäsenet (varajäsen):

opetusneuvos Juha Haataja (~~Leena Aaltonen~~)
tieto- ja julkaisupalveluiden johtaja Hanna Lahtinen (~~Teemu Makkonen~~)
kirjastopalvelujohtaja Jouni Pääkkölä (~~Katri Vääntinen~~)
ylikirjastonhoitaja Kimmo Tuominen (~~Anne Lehto~~)
saavutettavuusasiantuntija Kirsi Yläne (~~Gabriel Salmela~~)
tutkimusjohtaja Pia Letto-Vanamo (ei varajäsentä)
professori Mikko Tolonen (~~Ulla-Maija Seppälä~~)
tietoasiantuntija Tarja Mäkinen (~~Jukka Kervinen~~)
opiskelija Lotta Pirhonen (Eeva-Leena Kuusisto)
kaupunginjohtaja Timo Halonen (~~Ari Liikanen~~)
kirjailija Sirpa Kähkönen (~~Samu Nyström~~)
kehityspäällikkö Kimmo Koivunen (Mikael Laakso)
~~dekaani Johanna Mäkelä (puheenjohtajan varajäsen)~~

Kansalliskirjaston esittelijät ja pysyvät asiantuntijat:

ylikirjastonhoitaja Cecilia af Forselles (5, 6 §)
apulaisjohtaja Liisa Savolainen (6, 9 §)
palvelujohtaja Johanna Lilja (6 §)
palvelujohtaja Kristiina Hormia-Poutanen (6,7,8 §)
yhteyspäällikkö Pirjo Karppinen (10 §)
controller Pirkko Keloharju (6 §)
~~viestintäpäällikkö Katri Nissilä (9 §)~~

ASIALISTA**1 § Kokouksen avaus**

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.30 ja toivotti osanottajat tervetulleiksi.

2 § Kokouksen päätösvaltaisuuden toteaminen

Helsingin yliopiston johtosäännön 17 § mukaan hallintoelin on päätösvaltainen, kun vähintään puolet jäsenistä, kokouksen puheenjohtaja mukaan luettuna, on läsnä. Todettiin kokouksen päätösvaltaisuus.

3 § Kokouksen esityslistan hyväksyminen

Helsingin yliopiston johtosäännön 16 § mukaan kokouksessa käsiteltävät asiat on mainittava kokoukutsussa. Hallintoelin voi läsnä olevien jäsenten yksimielisellä päätöksellä ottaa käsiteltäväksi kiireellisen asian, jota ei ole kokoukutsussa mainittu.

Esitys: Hyväksytään esityslista.

Päätös: Hyväksyttiin esityslista.

4 § Kokouksen pöytäkirjan tarkistaminen

Esitys: Valitaan pöytäkirjantarkastajiksi Timo Halonen ja Sirpa Kähkönen.

Päätös: Valittiin pöytäkirjantarkastajiksi Juha Haataja ja Kimmo Koivunen.

ILMOITUSASIAT

5 § Ajankohtaisia asioita

(Cecilia af Forselles)

Ylikirjastonhoitaja kiitti aluksi johtokuntaa kuluneesta toimintakaudesta ja kertoi Ukrainassa vallitsevan tilanteen aiheuttamista toimenpiteistä Kansalliskirjastossa sekä yleisesti kirjastosektorilla. Hän myös kertoi kaikkien pohjoismaisten kansalliskirjastojen sivustoilla julkaistusta Ukrainan tilannetta koskevasta julkilausumasta.

Lisäksi ylikirjastonhoitaja esitteli Kansalliskirjaston uuden vuosijulkaisun.

Esitys: Merkitään tiedoksi ajankohtaiset asiat.

Päätös: Merkittiin tiedoksi ajankohtaiset asiat.

PÄÄTÖSASIAT

6 § Kansalliskirjaston vuosi- ja talousraportointi 2021

(Cecilia af Forselles, Liisa Savolainen, Kristiina Hormia-Poutanen, Johanna Lilja, Pirkko Keloharju; LIITE 1)

Johtokunnalle on esittelyssä Kansalliskirjaston vuoden 2021 toiminta ja talous. Vuosiraportti on rakennettu Kansalliskirjastostrategia 2030 päätavoitteiden mukaisesti ja samalla on painotettu Opetus- ja kulttuuriministeriön tulosneuvotteluissa nimeämiä Kansalliskirjaston keskeisiä toimintoja. Raportti esittelee vuoden toiminnallisen sekä taloudellisen tuloksen.

Esitys: Johtokunta keskustelee vuoden 2021 toiminnan ja talouden tuloksista sekä hyväksyy toiminta- ja talousraportin (liite 1).

Päätös: Johtokunta keskusteli vuoden 2021 toiminnan ja talouden tuloksista sekä hyväksyi toiminta- ja talousraportin.

7 § FinELib-konsortion ohjausryhmän puheenjohtajan ja Unifin edustajan valinta vuosille 2022–2024 (Kristiina Hormia-Poutanen; LIITE 2)

Kansalliskirjaston johtokunta hyväksyi FinELib-konsortion uudistetut säännöt kokouksessaan 21.10.2021 (liite 2). Sääntöjen mukaan Kansalliskirjaston johtokunta asettaa ohjausryhmän jäsenet, näille varajäsenet sekä puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Lisäksi säännöissä todetaan:

Kansalliskirjasto pyytää esitykset ohjausryhmän edustajista esittäjä-sarakkeessa mainituilta organisaatioilta/verkostoilta.

Ohjausryhmän tulisi edustaa konsortiota laaja-alaisesti ja tämän vuoksi on toivottavaa, että samasta organisaatiosta olisi vain yksi varsinainen jäsen.

FinELib-konsortion ohjausryhmän nykyinen puheenjohtaja Paula Eerola on siirtynyt Helsingin yliopistosta Suomen Akatemiaan 1.3.2022, minkä vuoksi Kansalliskirjaston johtokunnan tulee asettaa FinELib-konsortion ohjausryhmälle uusi puheenjohtaja ja valita uusi edustaja Paula Eerolan tilalle. Varapuheenjohtajana jatkaa Jussi Kaurola, mutta hän ei ole käytettävissä puheenjohtajaksi. Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI esittää Paula Eerolan tilalle ohjausryhmän jäseneksi vararehtori Jouni Hirvosta Helsingin yliopistosta. Lisäksi Unifi esittää, että yksi kolmesta Unifin edustajasta valitaan ohjausryhmän puheenjohtajaksi.

Tällä hetkellä FinELib-konsortion ohjausryhmässä Unifia edustavat seuraavat varsinaiset jäsenet: vararehtori Ossi Naukkarinen (Aalto-yliopisto) vuodesta 2020 lähtien ja vararehtori Kalle Antti Suominen (Turun yliopisto) vuodesta 2021 lähtien.

Esitys: Valitaan Unifin edustajaksi Paula Eerolan tilalle vararehtori Jouni Hirvonen (Helsingin yliopisto). Valitaan ohjausryhmän puheenjohtajaksi yksi Unifin kolmesta edustajasta. FinELib-konsortion toiminnan kannalta olisi hyvä, että uusi puheenjohtaja tuntee konsortion toimintaa.

Päätös: Valittiin Unifin edustajaksi Jouni Hirvonen ja ohjausryhmän puheenjohtajaksi Kalle Antti Suominen.

8 § Finna-konsortion ohjausryhmän 2022-2024 täydentäminen (Kristiina Hormia-Poutanen)

Kansalliskirjaston johtokunta vahvisti kokouksessaan 3.12.2021 Finna-konsortion ohjausryhmän säännöt ja kauden 2022–2024 kokoonpanon. Myöhemmin vahvistettavaksi jäi opetus- ja kulttuuriministeriön Avointen oppimateriaalien kirjaston edustus, johon ei saatu jäsenesitystä määräaikaan mennessä. Johtokunta päätti, että ohjausryhmää on hyvä täydentää opetuksen ja tutkimuksen edustuksilla. Tutkimuksen edustus päätettiin pyydettyä FIN-CLARIAH-konsortiota (varsinainen jäsen) ja HSSH-instituutista (varajäsen). Opetuksen edustus jäi Kansalliskirjaston harkittavaksi.

Esitys: Finna-konsortion ohjausryhmää 2022-2024 esitetään täydennettäväksi siten, että tutkimuksen edustuksen jäsen on apulaisprofessori *Eetu Mäkelä* (FIN-CLARIAH-konsortio) ja varajäsen yliopistotutkija *Jouni Tuominen* (HSSH-instituutti, Helsingin yliopisto) sekä Avointen oppimateriaalien kirjaston edustuksen jäsen on erityisasiantuntija *Victor Nyberg* (OKM, Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen osasto) ja varajäsen kehittämisspäällikkö *Tero Huttunen* (OKM, Varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja vapaan sivistystyön osasto). Kansalliskirjasto katsoo, että Avointen oppimateriaalien kirjaston edustus kattaa opetuksen edustustarpeen ohjausryhmässä.

Päätös: Esityksen mukaisesti.

KESKUSTELUASIA

9 § Viestinnän tunnuslukuja vuodelta 2021

(Liisa Savolainen; LIITE 3)

Lyhyt katsaus siihen, miltä näytti Kansalliskirjaston viestinnän vuosi 2021 (liite 3). Mikä kiinnosti mediaa, miten Kansalliskirjasto näkyi sosiaalisessa mediassa ja millaista sisältöä etsittiin kansalliskirjasto.fi-sivustolta?

Johtokunta keskusteli asiasta liitteenä olleen esityksen pohjalta.

MUUT ASIAT

10 § Ruotsinkielisten lehtien digitointiprojekti

(Pirjo Karppinen; LIITE 4)

Tilannekatsaus ruotsinkielisten sanomalehtien digitointiprojektista 31.12.2022 (liite 4):

Vuoden 2020 lopussa Kansalliskirjasto sai 1,85 miljoonan euron kolmivuotisen projektirahoituksen kahdeksalta ruotsinkieliseltä säätiöltä kaikkien Suomessa julkaistujen ruotsinkielisten sanomalehtien digitoimiseksi.

Digitoinnin lisäksi projekti sisältää tekijänoikeusjärjestö Kopioston kanssa allekirjoitetut sopimukset digitoitujen aineistojen käyttöön avaamisesta vuoden 2026 loppuun asti.

Kaikki 1940-luvun ruotsinkieliset sanomalehdet digitoitiin ja avattiin avoimeen yleisökäyttöön Kansalliskirjaston digi.kansalliskirjasto.fi-palvelun kautta vuoden 2022 alusta alkaen. Kaikki ruotsinkieliset sanomalehdet vuoden 2018 loppuun asti avataan tutkimus- ja opetuskäyttöön sovitussa ruotsinkielisissä arkistoissa sitä mukaa kun digitointi etenee, vuoden 2023 loppuun mennessä.

Projektin ensimmäisenä vuonna 2021 digitoitiin 29 % arvioidusta kokonaissivumäärästä. Projektissa on digitoitavaa lehtiaineistoa arviolta 3,8 miljoonaa sivua. Digitointiprojektin päättyessä ruotsinkielistä lehtiaineistoa on digitoituna lähes 6 miljoonaa sivua ajalta 1771–2023.

Tavoitteena on löytää toimintatapa ja rahoitus digitoitujen lehtiaineistojen lakisäätteistä laajemmalle käytölle myös vuoden 2026 jälkeen.

Johtokunta keskusteli asiasta liitteenä olleen esityksen pohjalta.

11 § Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja kiitti johtokuntaa kuluneesta toimintakaudesta ja päätti kokouksen klo 15.25.

Tämä dokumentti on allekirjoitettu sähköisesti Helsingin yliopiston UniSign-järjestelmällä
Detta dokument har underskrivits elektroniskt med Helsingfors universitetets UniSign
This document has been electronically signed using University of Helsinki UniSign

Päiväys / Datum / Date: 18.03.2022 16:09:58 (UTC +0200)

E P Kustaa Multamäki

Organisaation varmentama (HY käyttäjätunnus)
Certifierad av organisationen (HU användarkonto)
Certified by organization (HY user account)
Certified by organization

Päiväys / Datum / Date: 21.03.2022 09:20:57 (UTC +0200)

Pirkko L Keloharju

Organisaation varmentama (HY käyttäjätunnus)
Certifierad av organisationen (HU användarkonto)
Certified by organization (HY user account)
Certified by organization

Päiväys / Datum / Date: 21.04.2022 14:00:41 (UTC +0300)

E Johanna Lilja

Organisaation varmentama (HY käyttäjätunnus)
Certifierad av organisationen (HU användarkonto)
Certified by organization (HY user account)
Certified by organization

Päiväys / Datum / Date: 21.04.2022 14:57:03 (UTC +0300)

Kristiina Hormia-Poutanen

Kaksiosainen henkilötunnistus (sähköposti- ja puhelintunnistus)
Två faktor identitesbevis (E-mail och SMS)
Two-factor person identification (email and SMS identification)
*SMS PIN +358***56*

Päiväys / Datum / Date: 18.05.2022 17:16:57 (UTC +0300)

Liisa A Savolainen

Organisaation varmentama (HY käyttäjätunnus)
Certifierad av organisationen (HU användarkonto)
Certified by organization (HY user account)
Certified by organization

Päiväys / Datum / Date: 18.05.2022 17:25:26 (UTC +0300)

Cecilia af Forselles

Organisaation varmentama (HY käyttäjätunnus)
Certifierad av organisationen (HU användarkonto)
Certified by organization (HY user account)

Certified by organization

Päiväys / Datum / Date: 19.05.2022 06:27:08 (UTC +0300)

Hanna K Snellman

Organisaation varmentama (HY käyttäjätunnus)
Certifierad av organisationen (HU användarkonto)
Certified by organization (HY user account)

Certified by organization

Päiväys / Datum / Date: 19.05.2022 09:43:39 (UTC +0300)

Opetusministeriö

Juha Haataja

Opetusneuvos

Kaksiosainen henkilötunnistus (sähköposti- ja puhelintunnistus)
Två faktor identitesbevis (E-mail och SMS)
Two-factor person identification (email and SMS identification)

*SMS PIN +358***71*

Päiväys / Datum / Date: 02.06.2022 13:46:41 (UTC +0300)

CSC

Kimmo Koivunen

Kaksiosainen henkilötunnistus (sähköposti- ja puhelintunnistus)
Två faktor identitesbevis (E-mail och SMS)
Two-factor person identification (email and SMS identification)

*SMS PIN +358***96*

Kansalliskirjaston vuosiraportti 2021

Kansalliskirjaston vuosiraportti 2021

Käsitelty johtoryhmässä 22.2.2022
Käsitelty henkilöstökokouksessa 17.2.2022
Hyväksytty johtokunnassa

Sisällysluettelo

1. Menestyksen vuosi 2021	1
2. Kulttuuriperintö yhteiseksi hyväksi	3
3. Kansalliskirjaston tiedeyhteisön ytimessä	13
4. Kansalliskirjaston sivistyksen ja oppimisen voimavarana	19
5. Verkostoyhteistyön kautta vahvaksi osaamiskeskukseksi.....	22
6. Toiminnan voimavarat ja tuki.....	26
7. Talous.....	34

1. Menestyksen vuosi 2021

Kansalliskirjaston vuoden 2021 uudistettu vuosiraportti kuvaa erinomaisesti strategisten tavoitteidemme menestyksellistä toteutumista. Vuosiraportin pääluvut vastaavat Kansalliskirjaston strategian 2021-2030 tavoitteita. Näin esitettyinä vuosiraportti syventää strategista ymmärrystämme ja havainnollistaa miten strategiset päätavoitteemme heijastuvat toimintaan, palveluihin, aineiston-tarjontaan, kehitysohjelmiin ja eri projekteihin. Pystymme vuosiraportin kautta hahmottamaan strategiasta vahvan linkin ja selkeän jatkumon toimintaan. Kansalliskirjaston monipuolinen vaikuttavuus ja toiminnan suunta yhteiskunnassa tulee myös näkyväksi. Kansalliskirjaston toimintaa kuvataan vankkana, mutta myös uudistavana tutkimuksen ja koko yhteiskunnan tiedonsaannin ja kulttuuriperinnön peruspilarina.

Vuosi 2021 oli hyvin menestyksellinen pandemiasta ja siihen liittyvistä monista rajoituksista ja etätyöstä huolimatta. Tulokset ovat erinomaiset, toiminta on ollut kehittävää, innovatiivista - jopa dynaamista - ja vahva innostus näkyy monessa asiassa. Tämän mahdollistaa Kansalliskirjaston vakaat talous. Resursseja on toimintavuonna suunnattu Opetus ja kulttuuriministeriön (OKM) linjausten mukaisesti perustoiminnan lisäksi tärkeisiin kehittämishankkeisiin, jotka toteutuvat lähivuosina. Taustana ovat viime vuosien onnistuneet tulosneuvottelut ja tavoiteneuvottelut OKM:n ja Helsingin yliopiston (HY) kanssa. Vuodesta 2021 alkaen OKM vastaa 100 prosenttisesti Kansalliskirjaston toiminnan perusrahoituksesta. Helsingin yliopisto vastaa tukipalveluista kuten talous, henkilöstö- ja it-hallinnosta.

Digitaalisten aineistojen ja palvelujen suosio ja käyttö jatkoi huikeata kasvuaan. Tämä vuosiraportti kertoo muun muassa Kansalliskirjaston merkityksestä menestyksellisenä digitaalisten toimintaympäristöjen rakentajana ja tiedonvälittäjänä muuttuvassa ja digitalisoituvassa yhteiskunnassamme. Monien palveluiden tai toimintojen prosesseja ja tehtäviä on uudelleen määritelty tai kehitetty eri tavoin. Muun muassa aineistovalintaa ja -palveluja ohjaava aineistopolitiikka on uudistettu. Viestintäohjelma 2021–2024 määrittää kirjaston viestintää koskevia valintoja ja tavoitteita sekä sisällöllisiä painopisteitä. Kansalliskirjastossa laajaa innostusta herättänyt kestävä kehityksen edistämistyö on edennyt hyvin ja lähivuosina voimme paremmin arvioida toimintamme hiilijalanjälkeä.

Kansalliskirjasto on vahvistanut verkostoyhteistyötä. Kansalliskirjaston rooli valtakunnallisten palvelujen tuottajana on selkiintynyt ja vahvistunut laajan yhteistyön ja uuden rahoituspohjan sekä OKM:n linjausten myötä. Kansalliskirjasto ei toimi yliopistonkirjastona, vaikka onkin historiallisista syistä Helsingin yliopiston erillislaitos. Tuntuva erillishoidon turvaaminen on turvannut Kansalliskirjaston monien hankkeiden toiminnan. Suuret lahjoitukset ovat mahdollistaneet isojen digitoitihankkeiden käynnistämisen.

Henkilökunnan työhyvinvointi on pysynyt pandemiasta huolimatta hyvänä ja jopa parantunut. Syksyn työhyvinvointikyselyyn vastasi 72 % henkilökunnasta. Työhyvinvoinnin kokonaisindeksi nousi edellisistä vuosista ja oli nyt 3,8. Kirjastolaiset ovat motivoituneita työhönsä ja pystyvät työssään käyttämään osaamistaan ja oppimaan uutta.

Kaikille suurkiitos menestyksen vuodesta 2021!

Cecilia af Forselles, Ylikirjastonhoitaja

2. Kulttuuriperintö yhteiseksi hyväksi

Tavoitteet 2021 – 24

- Olemme kansainvälistä kärkeä sähkösyntyisen kulttuuriperinnön muuttuvien ja monimuotoisten aineistojen tallettajana
- Edistämme tietoaineistojen ja palveluiden saatavuutta kehittämällä yhteentoimivuusratkaisuja sekä siihen liittyvää infrastruktuuria kansallisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä
- Kehitämme tietoaineistojen kuvailua avoimen linkitetyn datan periaatteiden mukaisesti
- Digitoinnilla tähtäämme laajojen yhtenäisten avointen aineistojen tarjoamiseen
- Vahvistamme kiinnostusta kulttuuriperintöaineistoihin yhteistyössä muistiorganisaatioverkoston kanssa edistämällä aineistojen saatavuutta ja näkyvyyttä

Kulttuuriaineistolain toteuttaminen	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Toteuma 2021
Vastaanotetut fyysiset vapaakappaleet (kpl/v.)	118 823	113 672	98 173	82 034
Vastaanotetut e- vapaakappaleet (tiedostot/v.)	15 362	66 256	63 762	25 589
Verkkoarkiston kasvu (tiedos-tot/v.)	204 milj.	210 milj.	211 milj.	268 milj.
Kansallisbibliografian koko (tietueet)	1 029 000 (Fennica)	1 056 000 (Fennica)	1 083 836 (Fennica)	1 123 081 (Fennica)
	1 071 000 (Viola)	1 081 000 (Viola)	1 095 000 (Viola)	1 107 733 (Viola)
Kulttuuriperintö yhteiseksi hyväksi				
Digitoidut sivut/vuosi	1,88 milj.	2,16 milj.	1,57 milj.	2,32 milj
Digitoitujen aineistojen sivulataukset	14,3 milj.	12,9 milj.	15,0 milj.	23,6 milj
Avoimet digitoidut aineistot määrä / kaikki digitoidut aineistot	-	-	-	12/22 milj. s. (54%)
Finto- rajapintakäyttö				
Finna.fi - haettavissa olevat tietueet	15,3 milj.	16,5 milj.	15,9 milj.	17,5 milj.
Käynnit kaikissa Finna- hakupalveluissa	31,3 milj.	42,8 milj.	44,2 milj.	44,8 milj.
Aineistoja tarjoavat organisaatiot finna.fi:ssä	344	369	384	421
Käynnit finna.fi:ssä	2 269 768	2 474 359	2 903 321	3 842 074

Taulukko 1. Toteumasta puuttuu vuoden 2021 fyysisten aineistojen osalta osa aineistosta, jota ei ole pystytty poikkeusolon vuoksi käsittelemään normaalisti

Vapaakappaletoiminta

Vapaakappalepalvelut ovat olleet auki poikkeusjärjestelyin koko pandemian ajan. Poikkeusaika on vaikuttanut vähentävästi vapaakappalepalveluiden tiedottamiseen, muistutuskäytäntöihin ja fyysisen aineiston käsittelyyn. Koska äänilehtiä, julisteita ja osaa kartoista ei ole pystytty käsittelemään, puuttuvat niiden tiedot fyysisen aineiston tilastosta. Vastaanotettujen kirjojen määrä kasvoi noin tuhannella nimekkeellä, aikakauslehtien ja pienpainatteiden määrä puolestaan väheni.

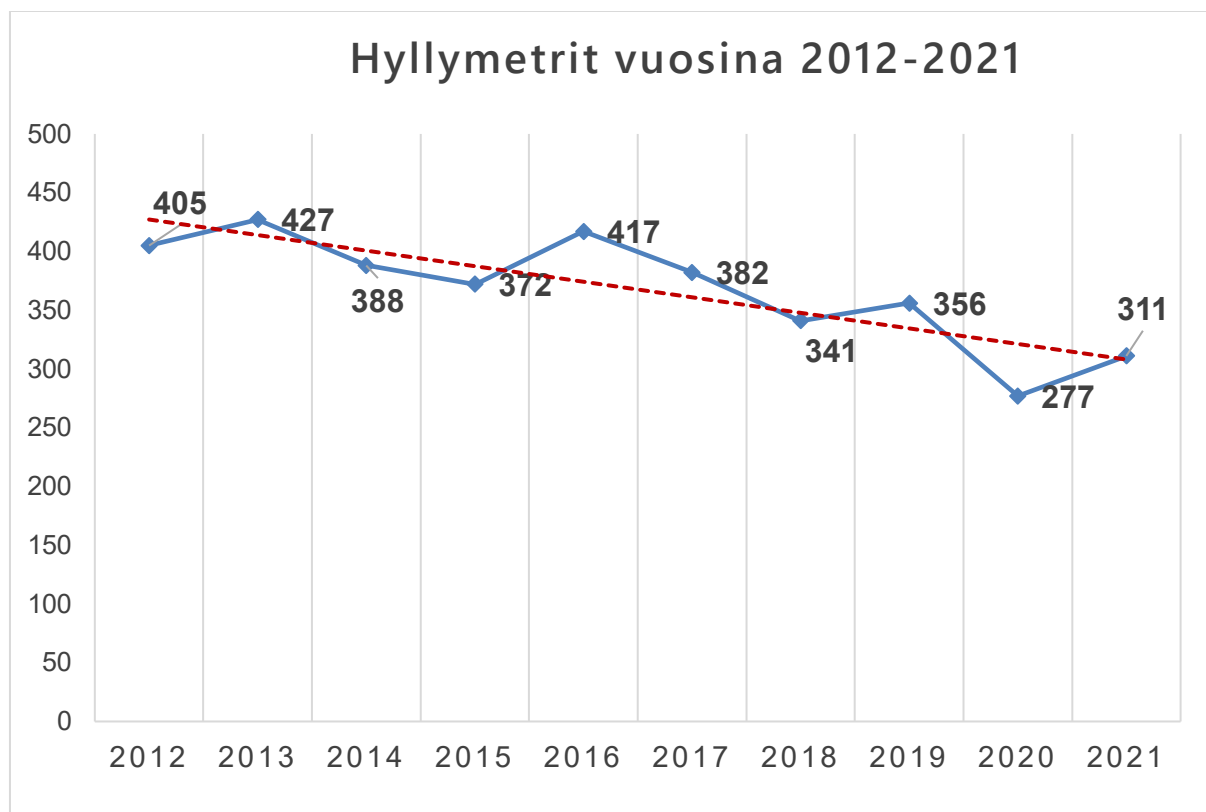
Uusi verkkoarkiston käyttöliittymä mahdollistaa twiittien ja videoiden asiakaskäytön vapaakappaletyöasemilla. Teemakeräyksiin sisältyneet linkit lisättiin verkkoarkiston julkiseen hakemistoon. Verkkoarkiston indeksoinnin yhdenmukaistaminen aloitettiin verkkoarkistoinfrastruktuurin uudistuksen yhteydessä.

Verkkoarkisto karttui perinteisellä Suomi-keräyksellä, jossa tallennettiin sisältöjä .fi ja .ax -sivustoilta. Keräyksessä tallennettiin kuntien verkkosivuja normaalia kattavammin. Teemakeräyksiä tehtiin muun muassa Tokion kesäolympialaisista, kuntavaaleista, jalkapallon EM-kisoista, Afganistanin kriisistä, Tutkitun tiedon teemavuodesta 2021 (yhteistyössä järjestäjäorganisaation kanssa), Ahvenanmaan itsehallinnon juhluvuodesta ja vuoden 2020 maaliskuussa alkanut koronakeräys jatkuu edelleen koko vuoden ajan. Yhteensä verkkoarkisto karttui 268 miljoonalla tiedostolla.

Karttuneet vapaakappaleet	2017	2018	2019	2020	2021
Hyllymetrit: kaikki aineistot	382	341	356	277	311
Analogiset aineistot (nimekkeet)					
Kirjat	9 698	10 374	10 559	8 391	9 329
Kartat	473	566	276	195	64
Nuotit	439	622	460	388	304
Pienpainatteen	42 000	49 400	46 000	33 000	26 600
Julisteet	3 819	2 200	1 005	3 575	
Musiikkiäänitteet	2 103	1 484	1 781	1 474	1 841
Puheäänitteet	592	438	357	329	78
Muu av-aineisto	15	5	1	1	2
Aikakauslehdet	3 581	3 397	3 230	3 015	2 705
Sanomalehdet	286	295	295	287	291
Muut sarjat	251	123	127	192	187
Sähköiset aineistot					
Luovutetut verkkojulkaisut (nimekkeet)	33 447	15 362	66 256	63 763	25 589
verkkokirjat	4 557	14 995	7 448	18 581	25 180
verkkomusiikki	16	361	58 767	45 104	368
verkkolehdet (numerot)	28 874	6	41	78	41
Verkkoarkiston kasvu, tiedostot	223 milj.	204 milj.	210 milj.	211 milj.	268 milj.

Taulukko 2. Vapaakappaleiden kartunta 2017 – 2021 (nimekkeet)

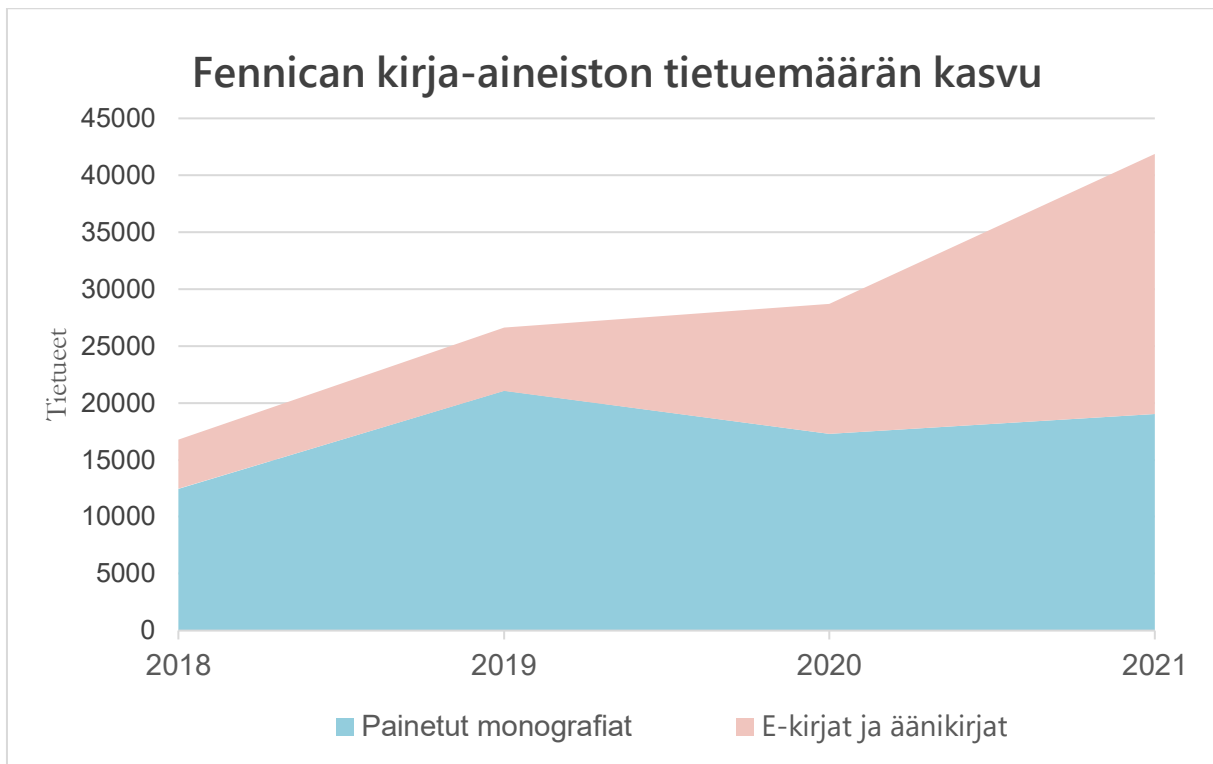
Elektronisten kulttuuriperintöaineistojen pitkäaikaissäilytyksen (PAS) osalta laadittiin ymmärrettävyyden säilyttämisen vaatimusmäärittely yhteistyössä CSC:n ja muiden kulttuuriperintö-PAS -palvelun käyttäjien kanssa. E-vapaakappaleiden ja kansalliskirjaston digitoimien kulttuuriperintöaineistojen pitkäaikaissäilytysprosessi eteni testiympäristön rakentamisella. Opetus- ja kulttuuriministeriö lisäsi Kansalliskirjaston tallentamien kulttuuriperintöaineistojen PAS-kapasiteettia 190 teratavua vuosille 2021–2024.

Kuva 1: Fyysisten vapaakappaleiden vuosikartunnan hyllymetrimäärän kehitys

Kansallisbibliografia

Pandemian aiheuttama poikkeusaika vaikutti edelleen kansallisbibliografian ja kansallisdiskografian kuvailutyöhön. Painetun aineiston kuvailua edistettiin uudistamalla työprosesseja etätyön ja lähityön yhdistelmäksi. Etätyönä tehtiin vapaasti verkossa olevia kirjojen verkkoversioiden kuvailuja, joihin liitettiin painetun aineiston kuvailutiedot lähityöpäivinä kirjastossa. Prosessien teknisen kehittämisen ansiosta e-kirjojen uusien tietueiden määrä ylitti ensimmäisen kerran painetun aineiston tietueiden määrän. Nuottiaineiston kuvailu eteni ajantasaisesti, mutta fyysisten äänitteiden osalta kuvailutyö hidastui. Musiikin verkkoaineiston kuvailu eteni etäyhteysin.

Kuva 2: Fennican kirja-aineiston tietuemäärän trendikaavio vuosilta 2017-2021, jossa e-aineiston tietuemäärä on ohittanut painetun aineiston tietuemäärän vuonna 2021

Etätyönä pystyttiin tekemään kansallisbibliografian ja -diskografian tietueiden yhtenäistämistä ja siivousta. Toimijakuvailupalvelun palvelupostiin lähetettyjen yhteydenottojen määrä on moniker- taistunut verrattuna viime vuosiin. Erityisesti julkaisujen tekijät esittävät enenevässä määrin pyyn- töjä, että heitä koskevia tietoja päivitetäisiin tai korjattaisiin.

Kansallisbibliografian tuotanto 2021	
kuvaillut monografiat (Fennica)	41875 (54 % elektronisia)
kuvaillut kausijulkaisut (Fennica)	442 tietuetta (60 % elektronisia)
tallennetut äänitteet (Viola)	5 746 emotietuetta ja 15 757 osakohdetta
tallennetut nuotit (Viola)	273 emotietuetta ja 3 506 osakohdetta
auktorisoituja henkilö- ja yhteisönimiä	2091 auktoriteettia
YSA - hyväksytyt uudet asiasanat	594, joista 228 maantieteellisiä nimiä
Kansallisbibliografian koko	
Kansallisbibliografia Fennican koko	1 123 081 tietuetta, kasvu 3 %
Kansallisdiskografia Violan koko	1 107 733 tietuetta, kasvu 1,1 %

Taulukko 3: Kansallisbibliografian tuotanto 2020

Verkkokirjojen ennakkotiedot eli alustava kuvailutieto ennen varsinaista julkaisua saadaan kansallisbibliografiaan entistä tehokkaammin, kun tietojen välitysprosessia parannettiin ONIX-MARC –konversiolla. Myös kuvailutietojen täydennykset saadaan Melinda-kuvailuympäristöön kirjastokuvailijoiden käyttöön mahdollisimman oikeellisin ja ajantasaisin. Uudistuksen myötä verkkoaineistojen ennakkotietojen kate on parantunut huomattavasti, erityisesti e-äänikirjojen osalta. Vastava uudistus on työn alla myös painettujen aineistojen ennakkotiedoille.

Kansalliskirjaston hakupalvelun yhteyteen laadittiin Fennicalle ja Violalle erilliset esittely- ja ohjesivut, jotka edistävät kansallisbibliografian ja -diskografian käyttöä hakupalvelussa.

Digitointi ja digi.kansalliskirjasto.fi –palvelut

Digi.kansalliskirjasto.fi -palvelussa tehtiin vuoden aikana 21,5 miljoonaa sivulatausta ja kasvua oli edelliseen vuoteen verrattuna ennätykselliset 63 %. Syitä palvelun suosion kasvuun olivat vuoden alussa avatut 1930-luvun lehdet, poikkeusolojen tuoma digitaalisten aineistojen kysyntä sekä ahkera viestintä aineistoista ja palvelusta. Käytetyimpiä aineistoja olivat sanomalehdet (47 %) ja aikakauslehdet (38 %). Muu käyttö jakautui pienpainatteiden, kirjojen, karttojen ja nuottien välille. Kirjoista Minna Canthin Anna Liisa näytelmä vuodelta 1895 oli luetuin teos.

Kansalliskirjaston digitointiohjelman mukaisesti valmistui kaksi digitaalista kokonaisuutta: Keisarillisen Aleksanterin yliopiston väitöskirjat ja klandestiinikäsikirjoitusten kokoelma. Kaikki - myös sensuroidut - autonomian aikana painetut väitöskirjat ja stipendiaattiteesit julkaistiin digi.kansalliskirjasto.fi -palvelussa. Keisarillisen Aleksanterin-yliopiston väitöskirjojen ohessa digitointiin myös muita akateemisen toiminnan seurauksena syntyneitä julkaisuja, kuten yliopiston sääntöjä, opinto-ohjelmia, puheita ja virkaanastujaisluentoja. Klandestiinikäsikirjoitukset ovat ainutlaatuinen kokoelma 1600–1700 –luvulla julkaistua kiellettyä kirjallisuutta, joka levisi käsikirjoituksina. Molempien kokoelmien digitointiin saatiin täydentävää rahoitusta.

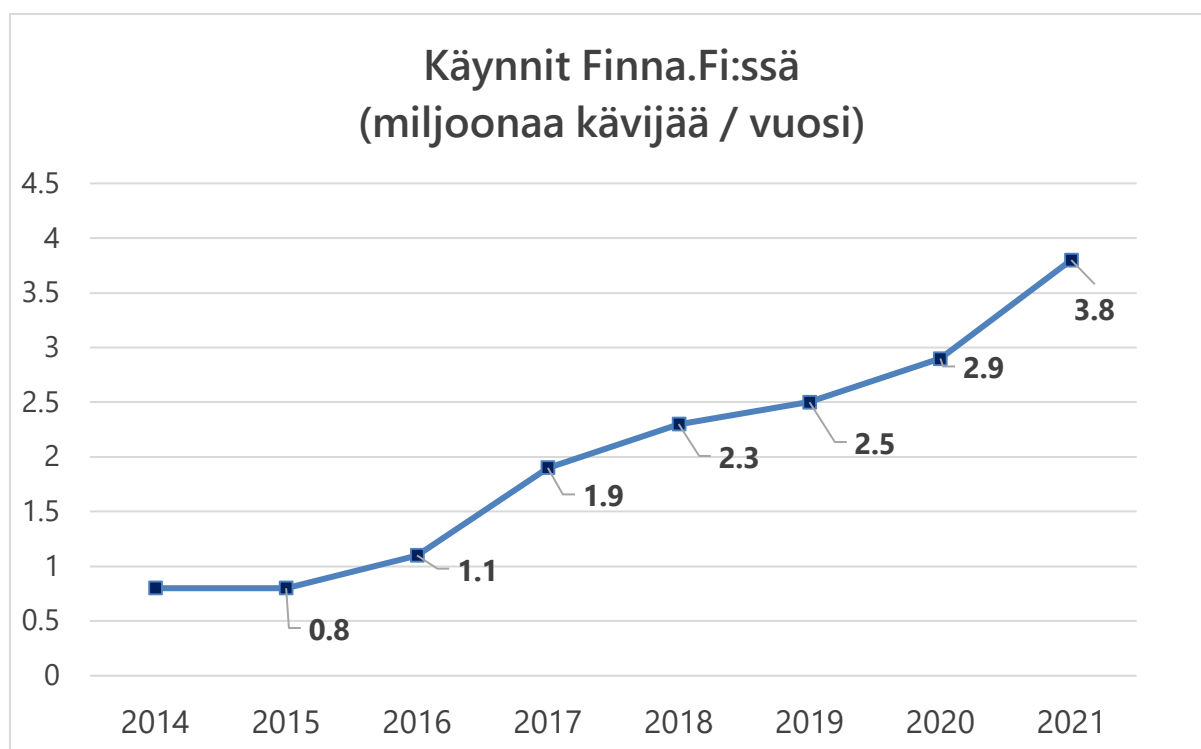
Kansalliskirjallisuuden vanhimman osan eli Ruotsin ajan Fennican digitointi eteni sekä Amerin kulttuurisäätiön että Kansalliskirjaston kulttuuriperintörahaston tuella. Vuoden aikana kokoelmasta digitointiin yhteensä 67 290 sivua. Laajan ja merkittävän kokoelman digitointi jatkuu koko tuloskauden ajan. Äänitedigitoinnissa digitointiin 6 900 äänitettä, joista suurin osa CD-levyjä kansalliskokoelmasta.

Sanomalehtiaineiston takautuvaa digitointia tukivat useat kumppanuudet eri säätiöiden ja muiden rahoittajien kanssa. Vuoden aikana käynnistyi kolmivuotinen hanke, jota avustavat useat ruotsinkieliset säätiöt 1,85 miljoonan euron rahoituksella. Hankkeen tavoitteena on digitoida kaikki Suomessa ilmestyneet ruotsinkieliset sanomalehdet. Kansalliskirjasto digitoi myös kaikki vuoden ai-

kana vapaakappaleina saadut sanomalehdet, joita julkaistiin Digi-palvelussa yli 500 000 sivua. Digi-toidusta aineistosta tulostettiin pitkäaikaissäilytykseen yli 500 mikrofilmiä. Laajasta etätyöstä huolimatta Mikkelin toimipisteessä tuotettiin vuoden aikana 2,32 miljoonaa uutta sivua Digi-palveluun.

Kirjastojen, arkistojen ja museoiden aineistojen laajempi saatavuus- Finna

Vuoden loppuun mennessä 421 organisaatiota (kirjastoa, arkistoa tai museota) on liittynyt Finna-palveluun ja samalla tuonut aineistonsa yhteiseen Finna.fi -hakuliittymään. Finna.fi-hakupalvelussa käyntimäärät kasvoivat edellisvuoteen verrattuna huimat 32 % ja palvelussa vierailtiin 3,8 miljoonaa kertaa. Käyttöä kasvatti yhä lisääntyvät ja monipuolistuvat aineistot. Kaikissa Finna-hakupalveluissa vierailtiin vuoden aikana liki 45 miljoonaa kertaa.

Kuva 3: Finna.fi-hakupalvelun käyntimäärät kasvoivat 32% vuonna 2021

Finna-hakupalveluiden käyttöliittymät ja mobiilikäytettävyys on parantunut. Hakupalveluiden käyttökokemusta parantaa ennen muuta myös organisaatioiden omien ja muiden taustajärjestelmien integroitujen asiakastoimintojen, aineistojen haun ja esittämisen kehittäminen yhteistyössä

järjestelmätoimittajien, organisaatioiden ja kuvailuryhmien kanssa. Aineistojen hakukonenäkyvyys on myös parantunut huomattavasti, sillä Finna pystyy tarjoamaan sivustokartan hakukoneille. Finna-hakupalveluissa aineistojen löydettävyyttä on parantanut myös ensimmäiset ”Katso myös”-suosituksen parannukset ja aiheontologioihin perustuvat hakuehdotukset Kansalliskirjaston Finna-hakupalvelussa. Varastokirjastotilausta ja siihen liittyvää lomaketta on kehitetty yhteistyössä Jyväskylän kaupunginkirjaston ja varastokirjaston kanssa sujuvoittamaan varastokirjastotilausten tekemistä asiakkaille.

Finnan teknisessä kehityksessä on keskitytty tehostamaan käyttöliittymäkoodauksen menetelmiä. Samalla on tiivistetty yhteistyötä avoimen lähdekoodin VuFind-ohjelmiston kehityksen kanssa. Tietoturva on lisätty mm. Content Security Policy (CSP) käyttöön otolla. Finnan asiakasorganisaatioiden ydinpalvelua on parantunut hallintaliittymän parannuksilla ja uudistamalla asiakasviestinnän kanavia. Ruotsinkielistä ohjeistusta on lisätty.

Finna-palvelun talous

Vuonna 2021 Finna-palvelun ja Digime-viestintäpalvelun rahoitus oli 0,86 miljoonaa euroa perusrahoitusta ja 0,588 miljoonaa euroa opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää täydentävää rahoitusta. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi 0,963 miljoonaa euroa Kansalliskirjaston yleisten kirjastojen palvelujen kehittämiseen, josta 0,2 miljoonaa Finnan kehittämiseen yleisille kirjastoille. Finnan ostopalveluista suurin osa oli IT-ohjelmistolisenssien maksuja sekä ohjelmistokehitystyötä.

Finna	Budjetoidut kulut /2021	Toteutuneet kulut 1 - 12/2021	Toteutuneet kulut 2017 - 2021
	EUR	EUR	EUR
Kulut	1 448 800	1 446 125	6 994 373
Palkat yhteensä	1 155 708	1 107 865	4 512 641
Tilakustannukset			225 983
Aineet ja tarvikkeet	0	2 706	37 786
Koneet, laitteet ja invest	7 000	12 692	69 775
Ostetut palvelut	194 535	233 754	1 646 934
Matkat	3 157	406	32 355
Muut kulut	80	185	5 706
Yleiskustannukset	88 320	88 516	463 190

Taulukko 4. Finna talousraportti

Kuvailusäännöt, tunnistetoiminta, standardointi, yhteentoimivuus, kuvailupolitiikka

Kansalliskirjaston 2020-luvun kuvailupolitiikka painottaa kuvailevan metatiedon yhteentoimivuuden edistämistä, kehittämis- ja tuotantoyhteistyön syventämistä alan toimijoiden kanssa sekä hakuvälineiden äylylistämistä. Kuvailupolitiikka tukee Kansalliskirjaston ohjaavaa roolia kuvailussa ja tiedonhaussa kirjastosektorilla.

Kirjastojen kuvailua ohjaava kansainvälinen kuvailustandardi RDA (Resource Description and Access) on uudistumassa. Vuoden aikana valmistui RDA:n uudistunut suomennos ja linjausten perustaso.

Kirjastojen, arkistojen ja museoiden yhteinen KAM-kuvailuryhmä sai valmiiksi ensimmäisen version aineiston tyypittelyyn tarvittavista termeistä. Yhteiset tyyppitermit, jotka ovat kompromissi kirjastoissa, arkistoissa ja museoissa käytettävistä termeistä, parantavat tiedonhaun kattavuutta yhteisissä asiakasliittymissä. Tyyppitermien lisäksi työryhmä uudisti paikkoihin ja nimiin liittyviä RDA-linjauksia.

ISBN-, ISMN- ja ISSN-tunnusten jakeluun käytetyn tunnisterekisterin uusiminen jatkui. Vuoden lopussa OKM myönsi rahoitusta suomalaisten tekijänoikeusjärjestöjen projektiin, jossa järjestöjen tietokantoihin tallennetuille teosten tekijöille hankitaan ISNI-tunnukset Kansalliskirjaston avustuksella. Rahoitus on osa EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen (Rescue and Recovery Facility, RRF) myöntöjä. Projekti on ensimmäinen laajamittainen ISNI-tunnusten välitysprojekti, jossa Kansalliskirjasto toimii ISNI-rekisteröintitoimiston ominaisuudessa.

Kansalliskirjaston ylläpitämän URN-tunnistepalvelun uusi resolverisovellus otettiin käyttöön. URN on digitaalisen resurssin ainutkertainen ja pysyvä standarditunnus, jota hyödynnetään tällä hetkellä laajimmin julkaisuarkistoissa.

Paikkatietoprojekti tähtää kulttuuriperintöorganisaatioiden yhteisen paikkatiedon hallintaan. Keskeisenä tavoitteena on rikastaa ja yhtenäistää paikkatietoja kulttuuriperintöaineistoissa ja mahdollistaa monipuolisemmat hakuominaisuudet aineistoon liittyviin paikkojen perusteella. Erityisen kiinnostuksen kohteena on ajallisen muutoksen kuvaaminen paikkatiedossa ja tämän muutostiedon hyödyntäminen kuvailu- ja hakujärjestelmissä. Projektin alussa keskiössä on paikkatiedon tietomallin dokumentointi sekä YSO-paikat paikkatieto-ontologian sovittaminen uuteen tietomalliin.

Melinda- kansallinen kuvailun yhteistyöympäristö ja metatietovaranto

Melinda-kuvailuympäristö ja -työkalu on käytössä 263 kirjastossa, mm. Kaikissa korkeakoulukirjastoissa. Yleisten kirjastojen käyttöönnotot jatkuvat. Melindan kyvykkyyttä vastaanottaa aineistotyyppisiä ja vaihtelevissa formaateissa olevaa metatietoa eri tiedontuottajilta ja ulkoisista lähteistä parannettiin. Edelleen tämän kuvailun ekosysteemiksi nimetyn tuotantoyhteisön tueksi jatkokehitettiin avoimia rajapintoja, datamuuntimia ja erätuontia.

Melindan uuden taustajärjestelmän selvitysvaihe käynnistyi. Selvitysvaiheessa hankitaan tietoa vaihtoehtoisista järjestelmistä, jotta pystytään tekemään päätös Melindan uudesta alustaratkaisusta. Nykyisen Aleph-järjestelmän jatkajaksi etsitään Kansalliskirjaston strategian mukaisesti avoimen koodin järjestelmää, joka mahdollistaa vaiheittain siirtymisen avoimeen linkitettyyn dataan. Järjestelmien tutkimista ja testaamista on tehty kokeiluympäristöissä (ns. sandboxeissa), jotta pystytään mahdollisimman hyvin arvioimaan kunkin ehdokasjärjestelmän kypsyyden sekä soveltuvuus Melindan kehitystarpeisiin ja Suomen olosuhteisiin.

Melinda-hankkeen talous

Vuonna 2021 opetus- ja kulttuuriministeriö rahoitti Melinda-hanketta 0,37 miljoonan euron perusrahoituksella sekä myönsi 0,5 miljoonaa euroa Melinda-palvelun kehittämiseen ja 0,2 miljoonaa euroa Melinda yleiset kirjastot –palveluihin. Ostopalveluista suurin osa oli IT-käyttöpalvelumaksuja ja ohjelmistokehityskuluja.

Melinda	Budjetoidut kulut /2021	Toteutuneet kulut 1 - 12/2021	Toteutuneet kulut projektin alusta - 12/2021
	EUR	EUR	EUR
Kulut	1 078 000	1 064 503	9 701 373
Palkat yhteensä	794 859	764 063	5 831 990
Tilakustannukset			397 837
Aineet ja tarvikkeet	3 000	1 260	43 448
Koneet, laitteet ja invest	2 200		25 249
Poistot	3 206	3 206	14 764
Ostetut palvelut	165 789	189 725	2 496 857
Matkat	2 671		61 075
Muut kulut	75	-0	84 495
Yleiskustannukset	106 200	106 249	745 657

Taulukko 5. Melinda talousraportti

Finto-palvelu ja tekoälyhankkeet

Finto-palvelu kehittää tietoaaineistojen kuvailussa hyödynnettävää kansallista ontologia- ja sanastoinfrastruktuuria, sekä ontologioiden hyödyntämisen mahdollistavia ohjelmistoja. Vuonna 2021 Finton ontologioiden ja sanastojen käyttö oli laajaa niin KAM-sektorilla kuin julkishallinnon puolella ja Finton kehittämät työkalut saivat uusia käyttäjiä myös Suomen rajojen ulkopuolelta. Ontologioiden julkaisu- ja käyttöalusta Finto.fi:ssä oli vuoden aikana 780 000 käyntiä ja 1,9 miljoonaa sivukatselua. Finto.fi:n rajapintoihin kohdistettiin noin 19 miljoonaa kyselyä.

Finto.fi:n taustaohjelmisto Skosmos sai jälleen uusia kansainvälisiä käyttäjiä. Skosmoksen avoimeen lähdekoodiin pohjautuvaa kehitystä tehtiin tiiviissä yhteistyössä käyttäjien, sekä kansainvälisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Teknistä kehitystä tehtiin Skosmoksen lisäksi mm. uuden ontologiaeditorin käyttöönoton, sekä sanastokehitystä tukevien pienohjelmistojen parissa.

Sanastokehityksessä keskityttiin Yleisen suomalaisen ontologian monikielisyyden vahvistamiseen ja linkityksiin. YSO-paikat-sanaston käsitteille lisättiin koordinaattitiedot ja YSO-paikkojen selailunäkymään lisättiin karttaikkuna. Lisäksi panostettiin aineistojen ajan ilmaisemiseen tarkoitettun aikaontologian kehittämiseen.

Kansalliskirjastossa kehitettyyn automaattisen sisällönkuvailun Annif-työkaluun lisättiin uusien algoritmien tukea. Annifin teknistä kehitystä tehtiin yhteistyössä Saksan taloustieteen instituutin ZBW:n kanssa.

Finto-palvelun vuotuinen perusrahoitus tuloskaudella 2021–2024 on 0,2 miljoonaa euroa.

Vuonna 2021 Finto-palvelun kustannukset olivat 0,2 miljoonaa euroa, joista 95 prosenttia henkilöstökuluja.

3. Kansalliskirjaston tiedeyhteisön ytimessä

Tavoitteet 2021 – 24

- Kehitämme aineistopalveluitamme tukemaan digitaalisten ihmistieteiden työmenetelmiä ja tutkijoiden työkalujen avointa jakamista
- Rakennamme pitkäjänteisesti monikielisiä ja monialaisia kokoelmia tutkimuksen tueksi.
- Kirjaston tuottamaa dataa hallitaan FAIR-periaatteiden mukaisesti ja ohjeistamme käyttäjiä datan vastuulliseen käyttöön
- Edistämme tutkijoiden mahdollisuutta julkaista avoimesti kotimaisissa ja ulkomaisissa julkaisukanavissa ja tehostamme tutkimusjulkaisujen pitkäaikaissäilytystä
- Osallistumme kirjaston toimialaa tukeviin tutkimushankkeisiin

Kansalliskirjasto tiedeyhteisön ytimessä	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Toteuma 2021
Avattujen datakokonaisuuksien määrä (data.kansalliskirjasto.fi)	38	45	45	45
dig.kansalliskirjasto.fi -aineistoja käyttäneiden tutkijoiden määrä	-	-	1639	1672
FinELib-sopimuksilla avatut artikkelit	1 012	1 754	2 929	5 325
Julkaisuarkistojen käyttö (ladatut aineistot)	37 milj.	35 milj.	35 milj.	38 milj.

Taulukko 6

Tutkimuksen palvelut

Kansalliskirjaston moninaisia tutkijapalveluita on kehitetty yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, joka tarjoaa palveluja niin perinteisesti aineistoa käyttäville kuin digihumanisteillekin. Palvelukokonaisuus koostuu sekä peruspalveluista että erikseen sovittavista lisäpalveluista, joita tarjotaan tutkijoille ja tutkimushankkeille. Korona-aika vähensi jossain määrin paikallisten palvelujen tuotantoa, mutta vapautti työaikaa uuden suunnitteluun. Tutkimuksen palveluiden verkkosivuja uudistettiin ja loka-kuussa Kansalliskirjasto lähetti ensimmäisen tutkijoille suunnatun uutiskirjeen, johon koottiin uutisia palveluista ja aineistoista.

Kansallista tiedeyhteisöä palveleva aineistonhankinta perustuu uuteen aineistopolitiikkaan. Sen mukaisesti Kansalliskirjasto rajaa organisaatiokohtaiset lisensioinnit ainoastaan oman kokoelman käytön kannalta välttämättömiin aineistoihin. Helsingin yliopistolle lisensioitujen e-aineistojen tilauksia lakkautettiin 107 tieteellistä kausijulkaisunimekettä sekä kaksi tietokantatyypistä aineistoa

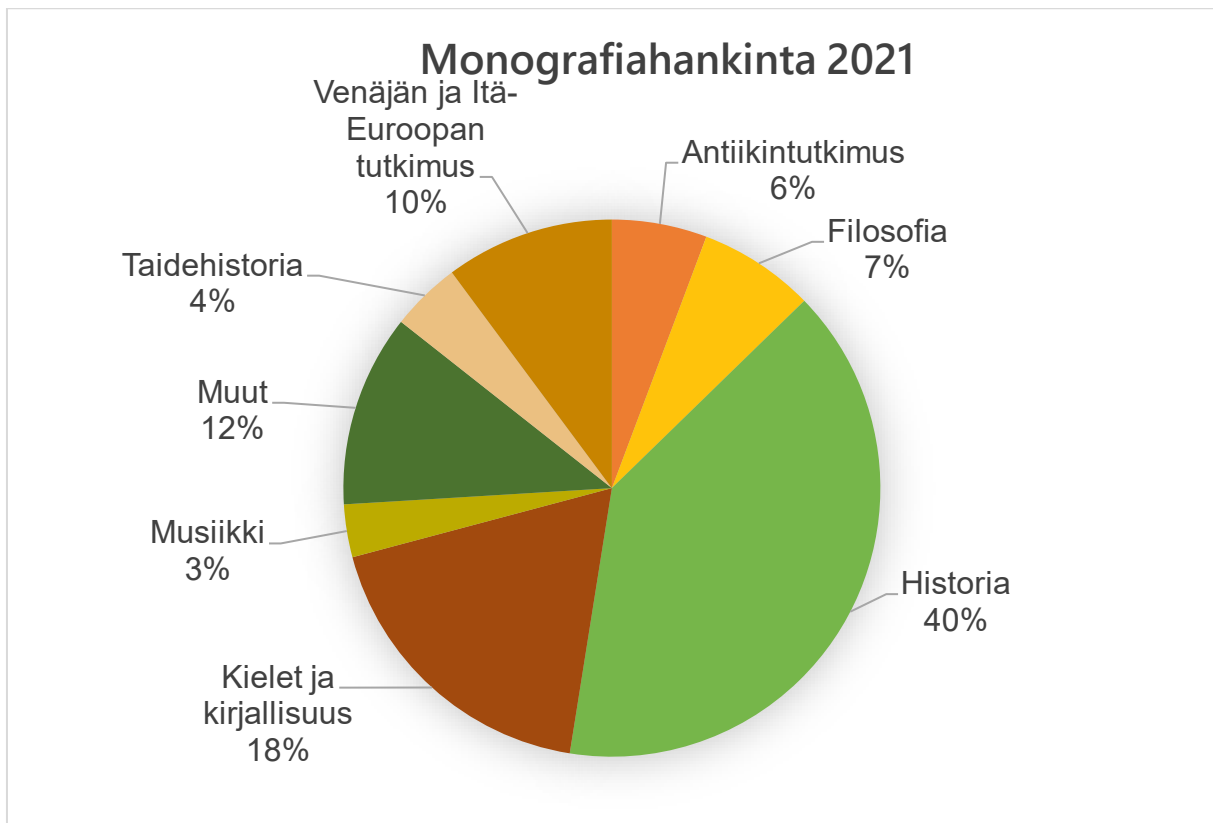
(Medieval Latin Database ja Online Egyptological Bibliography). E-aineistojen hallinnassa siirryttiin oman linkityspalvelun (SFX) ylläpitoon, kun kirjasto on aikaisemmin toiminut yhteisessä järjestelmässä Helsingin yliopiston kirjaston kanssa.

Avoimen tutkimuskirjallisuuden tarjonta hakupalvelussa kasvoi merkittävästi. Hakupalveluun ryhtyttiin haravoimaan linkityspalvelun kautta kymmeniä tuhansia monografia- ja kausijulkaisunimekkeitä kansainvälisistä avoimen tieteen palveluista. Loppuvuodesta hakupalvelun e-aineistotarjontaa lisättiin myös kotimaisen journal.fi-palvelun aineistotiedoilla.

Kuva 4: Tiedeaineiston hankinta (555 000 €) vuonna 2021 aineistotyypeittäin jaoteltuna

Uutta tutkimuskirjallisuutta, lehtiä sekä tietoaineistoja hankittiin yhteensä 555 000 eurolla. Tästä määrärahasta 416 000 euroa käytettiin tutkimuskirjallisuuden hankintaan, painopistealoina historiatieteet, kirjallisuuden tutkimus, antiikin tutkimus, taiteentutkimus, filosofia sekä Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimus.

Kuva 5: Monografiահankinta 2021 tieteenaloittain jaoteltuna

Kirjaston kokoelmaesittelyjä järjestettiin verkossa zoomin välityksellä ja kirjastossa paikan päällä. Yhteensä ryhmiä oli 32, joihin osallistui reilut 420 opiskelijaa. Helsingin yliopistosta ryhmiä oli 25 kpl. Esittelyiden sisältöä painotettiin ryhmän opintojen vaiheen, opintosuunnan ja opiskelijoiden omien kiinnostusten mukaisesti. Tutkijoiden ja opiskelijoiden on mahdollista saada hakemuksesta määrääjäksi työskentely- ja säilytystilaa kirjastossa. Kirjaston valmisteleman residenssipalvelun mahdollistaa Mikkelin yliopistokeskuksen (MUC) rahoitus. Residenssipalvelupilotti käynnistyy 2022.

Kansalliskirjasto tarjoaa datapalveluinaan avointa dataa esimerkiksi digitoiduista sanomalehdistä ja kansallisbibliografiasta valmiiksi luotujen datasettien avulla tai rajapintoja hyödyntämällä. Dataa voi käyttää omatoimisesti datakatalogin ja Kansalliskirjaston kehittämien työkalujen avulla. Digi.kansalliskirjasto.fi -palveluun kehitettiin lataustyökalu, jolla tutkija voi ladata tekijänoikeudesta vapaista aineistoista haluamansa kokonaisuuden analysoitavaksi.

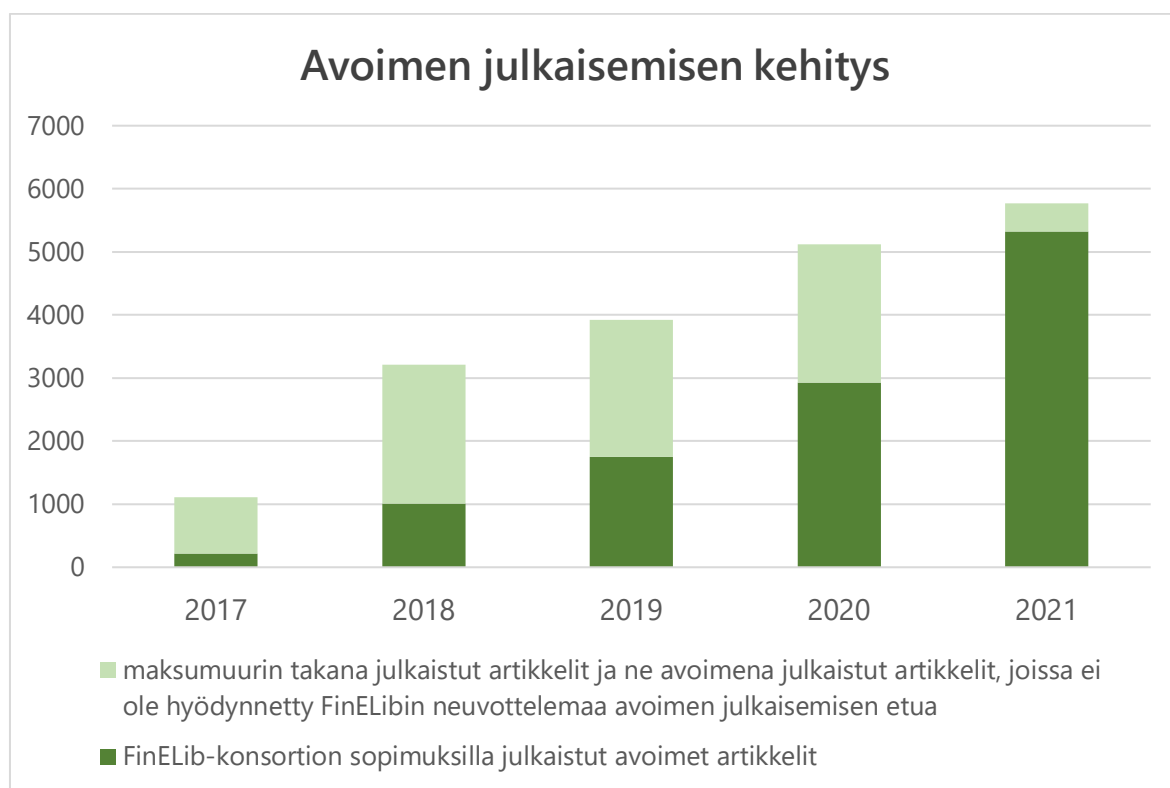
Kansalliskirjasto järjesti kaksi dataklinikkaa, joista toinen etäopetuksena Tampereen yliopiston opiskelijoille ja toinen Helsingin yliopiston historianopiskelijoille työpajamuotoisesti lähiopetuksena. Dataklinikoilla osallistuja saa yleiskuvan Kansalliskirjaston tarjoamista data-aineistoista sekä ideoita siitä, kuinka niitä voidaan tarkastella, ja millaisilla välineillä dataa voi tutkia. Lisäksi pidettiin Helsingin yliopiston opiskelijoille kaksi eri opintojaksoihin liittyvää vierailuluentoa, joilla esiteltiin Kansalliskirjaston digitoituja aineistoja sekä niiden käyttöön liittyviä seikkoja.

Kansalliskirjasto on osallistunut kansalliseen yliopistojen, CSC:n ja kulttuuriperintölaitosten FIN-CLARIAH-konsortioon. Konsortion tavoitteena on rakentaa ihmistieteilijöiden tarvitsema infrastruktuuri, jossa olisi käytettävissä ja kehitettävissä erilaisia aineistoja sekä työkaluja niiden analysointiin ja rikastamiseen. Suomen Akatemia myönsi FIN-CLARIAH-hankkeelle 4,6 miljoonan euron FIRI-rahoituksen vuosille 2022–2023.

Kirjasto tarjoaa avoimia rajapintoja (API) useisiin tietovarantoihin, ja sillä on näitä tiedonlähteitä kuvaileva datakatalogi data.kansalliskirjasto.fi. Syksyllä 2021 alkoi projekti, jossa parannetaan rajapintojen löydettävyyttä ja käyttöopastusta sekä uudistetaan katalogia.

FinELib-palvelut

FinELib-konsortio edistää tutkijoiden mahdollisuutta julkaista avoimesti solmimalla luku- ja julkaisu-oikeuden sisältämiä sopimuksia kustantajien kanssa. Sopimuksissa tilausmaksuilla katetaan julkaisemisen kustannuksia. FinELib-sopimukset toteuttavat kansallisia ja kansainvälisiä avoimen julkaisemisen linjauksia. Vuonna 2021 FinELibillä oli 13 luku- ja julkaisu-oikeuden sisältävää sopimusta kansainvälisten kustantajien kanssa. Sopimusten perusteella korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten tutkijoiden artikkeleista julkaistiin 5 300 artikkelia avoimena.

Kuva 6: Pylväskaavio kertoo FinELib-sopimusten piirissä julkaistujen artikkelien määrän vuosina 2017–2021. Avoimena julkaistujen artikkelien määrä suhteessa maksumuurin takana julkaistuihin artikkeleihin kasvaa joka vuosi

FinELib-yksikkö yhdessä työryhmän kanssa selvitti mahdollisuutta edistää julkaisemista täysin avoimissa julkaisukanavissa. Selvitystyössä käytiin neuvotteluja useiden kansainvälisten avointen kustantajien sekä OA-palveluiden tarjoajien kanssa. Tätä seuraavassa pilotoinnissa yhdessä valittujen kustantajien ja palveluiden kanssa kiinnitetään huomiota erityisesti prosessien ja järjestelmien toimivuuteen, kustantajien laadun kehittämiseen, kustannuksiin sekä konsortiohyötyyn. Avointen aineistojen lisäksi FinELib-konsortio on tukenut avoimen julkaisemisen infrastruktuureja kansainvälisen SCOSS-yhteistyön (<https://scoss.org/>) kautta. Konsortion uusi ohjausryhmä aloitti 4-vuotiskautensa ensimmäisellä kokouksella syyskuussa 2021. Ohjausryhmän kokoonpanoa täydennettiin tutkijaedustajalla ja Suomen Akatemian edustajalla.

Julkaisuarkistopalvelut

Kansalliskirjaston maksullisena palvelutoimintana tarjoamassa julkaisuarkistopalvelussa on mukana 46 organisaatiota yhteensä kolmessatoista erillisessä palvelussa. Vuoden aikana avattiin yksi uusi palvelu, Taideyliopiston Taju. Kansalliskirjaston ylläpitämiin palveluihin oli vuoden loppuun mennessä tallennettu 647 706 tietuetta. Niiden sisältämiä kokotekstidokumentteja ladattiin vuoden aikana 37,7 miljoonaa kertaa eli noin 7 % enemmän kuin edellisvuonna.

Kirjastojärjestelmäpalvelut

Koha on vapaan ja avoimen lähdekoodin kirjastojärjestelmä. Kansalliskirjasto käyttää sitä itse ja tarjoaa sen 16 korkeakoulu- ja erikoiskirjaston muodostaman yhteenliittymän käyttöön. Palvelun tuotantoon osallistuu myös CSC.

Kansalliskirjasto ja suomalainen Koha-yhteenliittymä siirtyi käyttämään Koha-ohjelmiston kansainvälistä pääversiota ja luopui Koha-järjestelmän kansallisesta haarasta. Näin ollen Kansalliskirjastosta ja kansallisesta Koha-yhteenliittymästä tuli kansainvälisen Koha-kehittäjäyhteisön merkittävä jäsen. Yhteenliittymän ja Kansalliskirjaston vuodelle 2021 asettamat kehittämistavoitteet saavutettiin hyvin ja Koha-järjestelmä on nyt varsin vakaassa vaiheessa. Kirjastojen asiantuntijoiden yhteistyö ja viestintä oli tärkeä osatekijä onnistumisessa. Yhteistyötä tehtiin myös yleisten kirjastojen Koha-palveluita tuottavan Koha-Suomi Oy:n kanssa.

Tutkimushankkeet

Kansalliskirjaston omia tutkimushankkeita ovat Jean Sibeliuksen teosten koottuja kriittisiä editioita tuottava Jean Sibelius Works ja Books of the Medieval Parish Church, jolle Euroopan tutkimusneuvosto (ERC) on myöntänyt 1,5 miljoonan euron rahoituksen.

Jean Sibelius Works-sarjassa julkaistiin kaksi uutta nidettä. Koottujen teosten sarjassa on nyt julkaistu 35 nidettä. Sarjan kokonaislaajuus on n. 60 nidettä. Books of the Medieval Parish Church –hanke käynnistyi tammikuussa 2021 ja jatkuu vuoden 2025 loppuun.

Horizon 2020-rahoitteinen NewsEye -tutkimusprojekti (2018–2022) ylittää tieteenalarajoja edistämällä uusien konseptien, menetelmien ja työkalujen luomista digitaalisille ihmistieteille ja parantamalla pääsyä historiallisiin sanomalehtiaineistoihin. Kansalliskirjasto hyödynsi hankkeessa kehitettyä tekstintunnistuksen mallia noin kahden miljoonan sanomalehtisivun uudelleen tunnistamiseen vuoteen 1914 asti saavuttaen 17 prosenttiyksikön laadullisen parannuksen.

Muita tutkimushankkeita:

- Translocalis-hanke yhteistyössä Tampereen yliopiston Suomen Akatemian Kokemuksen historia -huippuyksikön kanssa digitoitujen sanomalehtien paikalliskirjeiden tietokannan julkaisemiseksi
- Suomi ja venäläinen kirjallisuus –hanke, joka muodostaa pohjan uudelle venäläisen käännöskirjallisuuden bibliografialle (ve-su ja su-ve käännökset)
- Next Generation Finnish Language Models –tutkimushanke, jossa kehitetään neuroverkko pohjaisia kielimalleja (yhteistyökumppani Turun yliopiston NLP-ryhmä)

4. Kansalliskirjaston sivistyksen ja oppimisen voimavarana

Tavoitteet 2021-24

- Kirjaston avoimet digitaaliset palveluympäristöt luovat edellytyksiä uudistaa opetusta, oppimista sekä tutkimus- ja innovaatiotoimintaa
- Tuemme avoimien oppimateriaalien luomista ja käyttöä tavoitteena edistää elinikäistä oppimista ja eriasteista opetusta peruskouluissa, oppilaitoksissa, korkeakouluissa ja vapaassa sivistystyössä

Kansalliskirjasto sivistyksen ja oppimisen voimavarana	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Toteuma 2021
Finna.fi - haettavissa olevan aineiston määrä	15,3	16,5	15,9	17,5
Käynnit kaikissa Finna-hakupalveluissa	31,3 milj.	42,8 milj.	44,2 milj.	44,8 milj.
kansalliskirjasto.finna.fi -käynnit	-	160 000	279 000	297 000
painettujen aineistojen ensilainaus	48 000	32 000	22 000	22 000
paikallisasiakkaiden määrä	125 000	130 000	52 000	31 000
Palvelukyky / laatu				
Asiakastyytyväisyys / henkilöasiakkaat (4 – 10)	9,1	9,1	9,1	9,1
Asiakastyytyväisyys / organisaatioasiakkaat (1 – 5)	4,28	-	4,13	-

Taulukko 7

Finna-palvelu

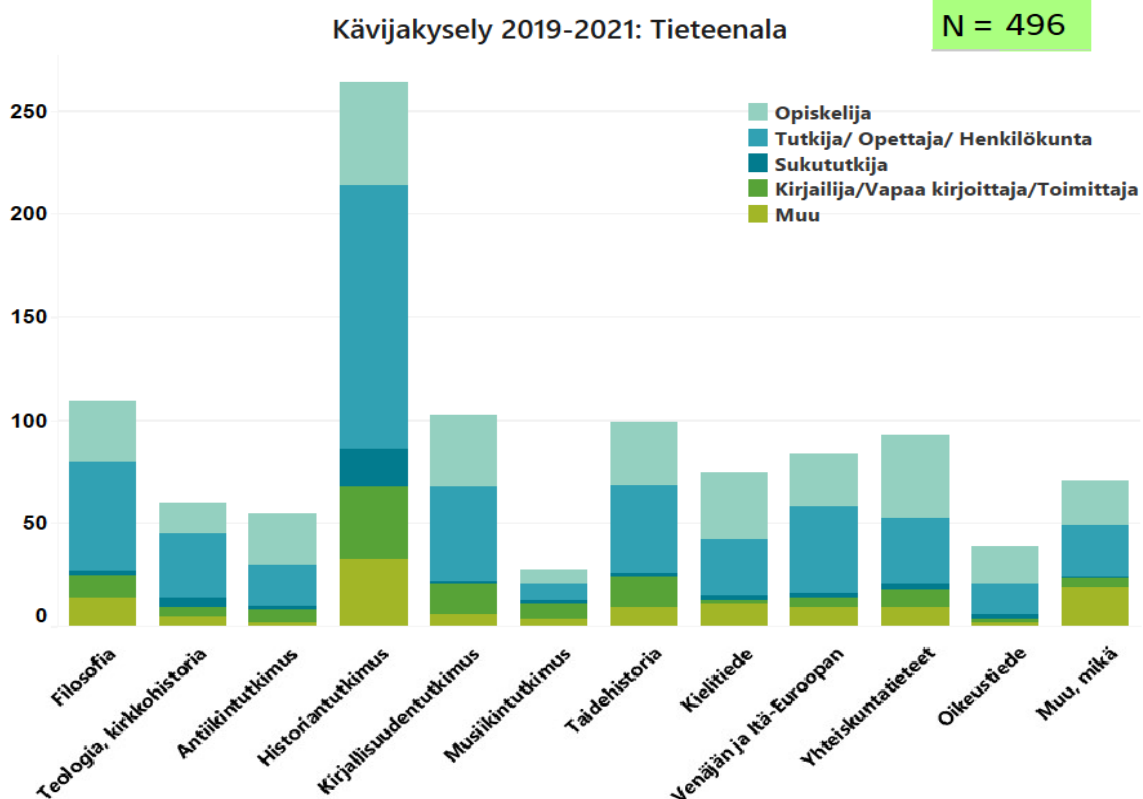
Finnan tavoitteena on tarjota tieteen aineistoja entistä kattavammin kaikille. Osana Tutkitun tiedon teemavuotta Finnassa julkaistiin Oikopolkuja tutkittuun tietoon sisältöosuus, joka johdattaa suuren yleisön ja erilaiset tiedontarvitsijat kotimaisen avoimen tutkimustiedon äärelle. Avointen tieteellisten julkaisujen tarjonta kasvoi Finnassa, kun Journal.fi:n tiedelehdet ja uusia julkaisuarkistoaineistoja tuli saataville palveluun. Finnaan on valmisteltu myös nk. Tutkijasalia, jossa on mahdollista käyttää tietosuojattua metatietoa ja aineistoa. Tarve palvelulle on noussut erityisesti arkistoilta, mutta myös museot ja kirjastot ovat ilmaisseet kiinnostuksensa. Vuonna 2021 vietiin päätökseen projektin ensimmäinen vaihe, jossa pilotoitiin CSC:n ja pilottiarkiston kanssa pääsynhallintaa matalan suojaustason metatietoihin.

Vuoden keskeisessä tavoitteessa, eli kulttuuriperintöaineistoista tuotettujen avointen oppimateriaalien tukemisessa, onnistuttiin hyvin. Finna-toimintayksikkö on järjestänyt Avointen oppimateriaalien kirjaston kanssa koulutuksia asiakasorganisaatioille sekä oppimisen kohderyhmille eri koulutusasteilla, tehnyt ohjeita ja markkinointia. Tämän myötä on syntynyt uusia avoimia oppimateriaaleja, joita opettajat ja Finnassa mukana olevat organisaatiot ovat julkaisseet avointen oppimateriaalien kirjastossa. Lisäksi kehitystyö avointen oppimateriaalien käyttöönottamiseksi omilla näkymissä valmistui ja avoimet oppimateriaalit löytyvät Finna.fi:n ohella 15 organisaation näkymästä. Työtä jatkettiin myös oppimateriaalien rajapintahyödyntämisen laajentamiseksi. Avoimet oppimateriaalit löytyvät nyt mm. It's Learning -oppimisolustalta ja oppimisolustapilotit jatkuvat tehdyn yhteisen kehittämistyön pohjalta.

Oppimisen kohderyhmää on laajennettu Finna.fi:ssä eri koulutusasteille. Finna Luokkahuoneeseen on tullut mukaan 15 uutta organisaatiota ja vuoden aikana luotiin 18 uutta aineistopakettia. Luokkahuoneen kävijämäärä kasvoi 25 %, uniikkeja vierailuja luokkahuoneosiossa oli 52 287. Avoimet oppimateriaalit integroitiin myös vahvemmin osaksi Finna Luokkahuonetta.

Kirjastopalvelut

Pandemiavuosi rajoitti paikallisten kirjastopalveluiden ja aineistojen käyttöä. Aukioloaikoja ja palveluita jouduttiin muokkaamaan useita kertoja kulloistenkin viranomaisohjeiden mukaisiksi. Sulkuajat ja rajatut palvelut nostattivat jonkin verran kritiikkiä kyselyjen sanallisissa palautteissa, mutta asiakastytyväisyys säilyi kuitenkin korkeana: kouluarvosana käyttäjäkyselyssä oli 9,1.

Kuva 7: Kirjaston paikalliskäyttäjät 2019-2021 tieteenaloittain ja ammattiryhmittäin jaoteltuna

Paikallispalvelun asiakasmäärä oli normaalivuosia vähäisempi. Kirjastossa kävi vuoden aikana 31 000 asiakasta. Ensikertaisia koti- ja lukusalilainoja annettiin 22 000 kappaletta. Lainaajista oli edellisen vuoden tapaan 58 % Helsingin yliopiston opiskelijoita, opettajia tai tutkijoita. Verkkopalvelun merkitys korostui poikkeusoloissa. Asiakaspalvelun ratkaisemien sähköisten asiakaspyyntöjen määrä kasvoi edellisvuodesta 22 %. Kirjaston yleispalveluosoite muutettiin helpommin viestittävään muotoon kansalliskirjasto@helsinki.fi.

Kansalliskirjaston hakupalvelussa (kansalliskirjasto.finna.fi) käyntien määrä kasvoi ja oli vuoden aikana 297 000. Hakujen määrä sen sijaan väheni ollen 675 000. Kansalliskirjastokortteja on käytössä 6 931 asiakkaalla.

Kirjastotietokanta Fikkaan vietiin mikrofilmitietokannan tiedot, minkä ansiosta asiakkaille tuli mahdolliseksi tilata Kansalliskirjaston hakupalvelun kautta sanoma- tai aikakauslehtien mikrofilmejä täsmällisesti rullittain. Hakupalveluun saatiin liitettyä myös nuottien ja Varastokirjaston aineistojen tilaus.

Lisäksi tehtiin esittelyvideot Kansalliskirjaston keskiaikaisista materiaaleista sekä Slaavilaisesta kirjastosta ja aloitettiin ohjevideoiden laajempi uudistus.

Yleisötoiminta

Näyttelytoiminta oli varsin rajallista koronatilanteen vuoksi. Kirjaston päänäyttely Galleriassa – Ihminen ja luonto - avattiin puoli vuotta alkuperäistä aikataulua myöhemmin. Vuonna 2020 avattu Opiksi-näyttely oli avoimena Cafe Rotundassa koko vuoden ajan. Koronatilanne esti käytännössä kokonaan yleisötapahtumien järjestämisen. Ihminen ja luonto -näyttelyn ennakkona toteutimme osana Tieteiden yötä striimatun etätapahtuman, jossa näyttelyä ja sen aarteita esittelivät ylikirjastonhoitaja Cecilia af Forselles sekä professori Jouko Rikkinen. Vuoden aika järjestettiin yksi kutsuvierastilaisuus. Myös Kansalliskirjaston opastustoiminta kansalais- ja ammattilaisryhmille oli koronan ja rajoitusten vuoksi täysin pysähdyksissä. Kansalliskirjaston viestintä oli tiiviisti mukana kansainvälisen NordILL-konferenssin valmisteluissa.

5. Verkostoyhteistyön kautta vahvaksi osaamiskeskukseksi

Tavoitteet 2021-2024

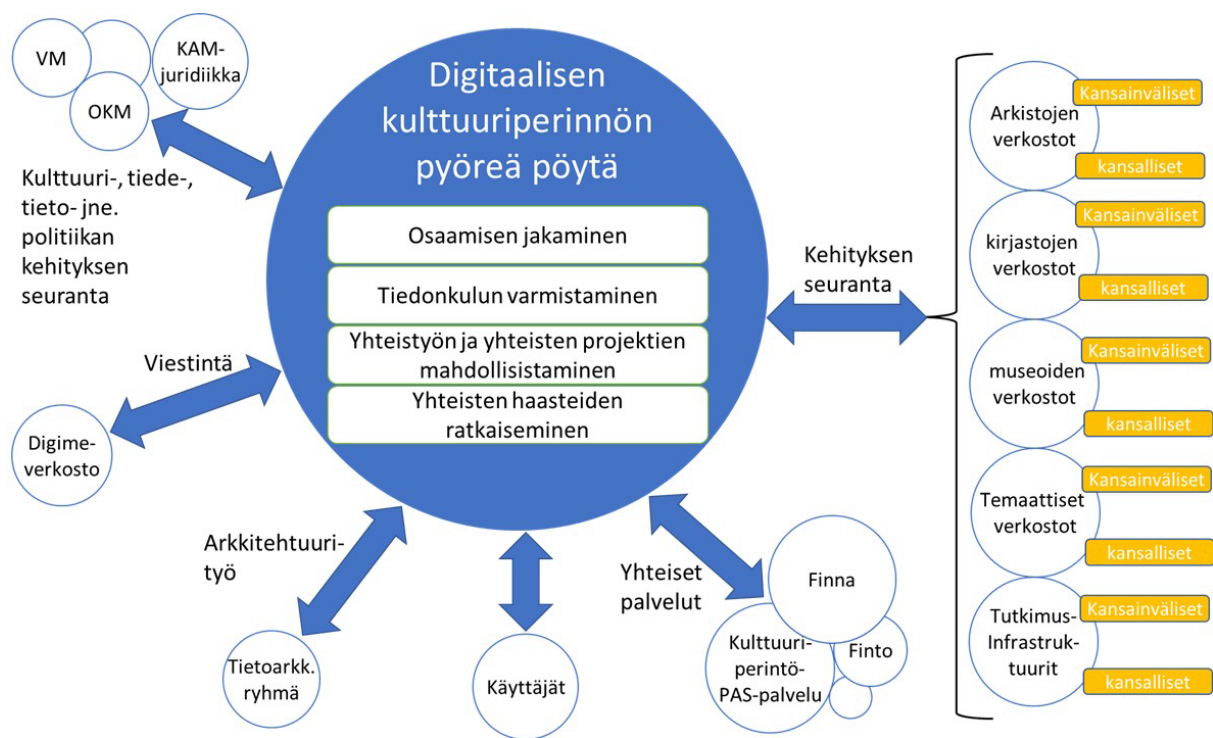
- Kehitämme kirjastoa laajaksi kulttuurin ja tieteen verkostoissa toimivaksi osaamiskeskukseksi
- Kehitämme kulttuuriperintöaineistoja ja metadataa hyödyntäviä koneoppimis- ja tekoälyratkaisuja sekä data-aineistopalveluja yhteistyössä kumppanuusverkoston kanssa
- Digitaaliset palveluratkaisut pohjautuvat pääosin avoimeen lähdekoodiin, avoimiin rajapintoihin sekä laajaan kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön

Verkostoyhteistyön kautta vahvaksi osaajaksi	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Toteuma 2021
Finna - osallistuvien organisaatioiden määrä	385	398	438	462
Melinda - osallistuvien organisaatioiden määrä	136	NA	172	263
Palveluja käyttävät organisaatiot (palvelusopimusten määrä)	969	978	1172	1128
Webinaareihin ja tilaisuuksiin osallistuneiden määrä	5774	5108	4945	6607
Webinaarien ja tilaisuuksien määrä	70	52	41	50

Taulukko 8

KAM-sektorin yhteistyö

Kulttuuriperinnön pyöreä pöytä (DKPP) oli yksi vuoden uusista avauksista. Kyseessä on yhteistyöverkosto, joka pyrkii edistämään kulttuuriperintösektorin strategisen ja linjaavan tason yhteistyötä. Eri KAM-organisaatiot ovat vuorotellen vastuussa toiminnasta. Vetovastuu siirtyi 2021 lopussa Museovirastolle ja tavoitteena on hankeyhteistyön tiivistäminen.

Kuva 8: DKPP:n tavoite ja osallistujatahot

Kansalliskirjaston koordinoima Digime-viestintäverkosto tarjoaa KAM-ammattilaisille tietoa ja vuorovaikutusta digitaalisen kulttuuriperinnön ajankohtaisasioista. Opetus- ja kulttuuriministeriön ja CSC:n kanssa järjestettiin seminaari, jonka työpajoissa kerättiin digitaalisuuteen liittyviä näkemyksiä Suomelle valmisteltavaa kulttuuriperintöstrategiaa varten. Lisäksi järjestettiin mm. webinaari Time Machine Suomessa -selvitystyöstä ja ylläpidettiin suosittua KAM-sektorin tapahtumakalenteria.

Kansalliskirjasto järjesti organisaatioasiakkaille koulutusta ja muita tapahtumia. Esimerkiksi Melindan puitteissa pidettiin 20 koulutusta ja webinaaria, joihin osallistui 2 353 osallistujaa.

Kaikkiaan tilaisuuksiin – kaikki etätapahtumia – osallistuttiin 6 607 kertaa, missä oli lisäystä edeltävään vuoteen peräti kolmannes. Lokakuussa 2021 järjestettiin Kirjastoverkkopäivät, joiden konsepti ja ohjelma suunniteltiin yhdessä erilaisten kirjastojen edustajien kanssa. Osallistujia oli 630. Yleisten kirjastojen väen osallistuminen kasvoi ilahduttavasti.

Neljässä Missä mennään -webinaarissa kerrottiin Kansalliskirjaston palveluiden ja hankkeiden ajankohtaisista asioista. Kirjasto-, arkisto- ja museoalan ammattilaisille kohdennettujen uutiskirjeiden toimitustapaa muutettiin vuoden aikana niin, että ne ilmestyvät nyt useammin, noin kerran kuussa. Tietolinja-lehti ilmestyi kahdesti vuonna 2021.

Kansallisten palvelujen ohjausryhmät ja neuvottelukunnat

Valtakunnallisten palveluiden ohjausryhmät - FinELib, Finna, Finto; Melinda ja kuvailuyhteistyö - ovat keskeisiä asiakasohjauksen kanavia ja yhteistyöfoorumia. Ohjausjärjestelmän arviointi tehtiin kesällä 2020 ja saatu palaute huomioitiin uusien ohjausryhmien sääntöjen päivityksessä ja toiminnan käynnistämisessä. Uudet ohjausryhmät, Finnaa lukuunottamatta, aloittivat toimintansa vuoden 2021 aikana.

Kansalliskirjaston neuvottelukunnat – Humanistinen neuvottelukunta, Slaavilainen neuvottelukunta ja Digitaalisten ihmistieteiden neuvottelukunta - kokoontuivat kaksi kertaa. Ne käsittelivät tutkimuksen palvelujen kehittämislinjauksia ja yhteistyötä tutkimushankkeiden kanssa. Digitaalisten ihmistieteiden neuvottelukunnassa esillä oli FIN-CLARIAH-hanke ja FIRI-rahoitushaku. Humanistinen neuvottelukunta ja Slaavilaisen kirjaston neuvottelukunta käsittelivät lisäksi tutkimuskirjallisuuden hankintaohjelmaa ja uusitun aineistopolitiikan mukaisia muutoksia Kansalliskirjaston aineistotarjonnassa.

Kansainvälinen yhteistyö

Kansalliskirjasto on aktiivinen kansainvälinen toimija. Kansainvälisyys näkyy sekä kansainvälisien organisaatioiden (IFLA, LIBER, CERL, avoimen lähdekoodin yhteisöt) toimintaan osallistumisena että arjen yhteistyönä.

Kansalliskirjaston työskentely kansainvälisessä kirjastojen yhteistyöelimessä IFLA:ssa (International Federation of Library Associations) jatkui vahvana. Kirjastolla on syksyllä 2021 alkaneella toimikaudella jäseniä kolmessa jaostossa (Kansalliskirjastot, Bibliografiat ja Luettelointi) sekä kahdessa IFLA:n hallituksen asiantuntijajaostossa (Advisory Committee). Nämä ovat Kulttuuriperintökomitea ja lakiasioihin keskittyvät komitea CLM. Lisäksi kirjaston lakimies on asiantuntijana mukana Euroopan kansalliskirjastojen lakiasioita käsittelevässä työryhmässä. Kirjaston tavoitteena IFLA-työskentelyssä on vaikuttaa kansainväliseen kirjastoalan kehitykseen suomalaisesta näkökulmasta ja toisaalta tuoda kansainvälistä kehitystyötä ja näkökulmia suomalaiseen alan keskusteluun.

Kansalliskirjastostrategian mukaisesti avoimen lähdekoodin yhteisöt ja niiden ydinryhmät ovat tärkeitä yhteistyötahoja. Tämä yhteistyö liittyy Finnaan, KOHAan, julkaisuarkistoihin ja verkkoarkistointiin. Finton taustalla oleva Skosmos ohjelmisto on kehitetty Suomessa ja sen ympärille on rakentumassa kansainvälinen yhteisö.

Kuvailun ja yhteentoimivuuden kehittäminen on kirjaston merkittävä vahvuusalue. Merkittävää standardointityötä tehdään IFLA:n jaostoissa, mutta myös julkaisualan tunnisteita ylläpitävien organisaatioiden puitteissa ja varsinaisissa standardointiorganisaatioissa.

FinELin henkilökunta on ollut mukana kehittämässä avoimuuden periaatteita, rakenteita ja palveluja kansainvälisissä ammattilaisten yhteisöissä, ml. ESAC ja Liber.

Kansalliskirjasto osallistui myös Euroopan tavaramerkkiviraston EUIPO:n Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten Out of Commerce -tietokannan suunnitteluun ja käyttöönoton testaukseen.

Kansalliskirjasto järjesti yhdessä Varastokirjaston ja Helsingin kaupunginkirjaston kanssa pohjoismaisen NordILL-verkkokonferenssin. Konferenssi tarkasteli kaukolainauksen ja elektronisen aineiston palveluja ja käyttötapoja eri Pohjoismaissa. Osallistujia oli 184 eri Pohjoismaista.

Mikkelin yliopistokeskus-yhteistyö

Mikkelin yliopistokeskus on Aalto-yliopiston, Helsingin yliopiston, LUT-yliopiston ja Mikkelin kaupungin väliseen sopimukseen perustuva verkostomallinen tiedeyhteisö. Yhteistyötä koordinoi Helsingin yliopisto. Kansalliskirjaston edustajat osallistuvat yliopistokeskuksen johtoryhmän, ohjausryhmän ja neuvottelukunnan sekä työryhmien työhön. Mikkelin yliopistokeskus myönsi rahoituksen noin vuoden tutkijaresidenssin pilotointiin Kansalliskirjaston Mikkelin toimipisteessä. Kansalliskirjasto tekee Mikkelissä hankeyhteistyötä myös Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kanssa sekä Mikkelin kaupungin vetämässä Memory Campus -kehittämisalustaverkostossa.

Avoin lähdekoodi palveluiden kehittämisessä

Avoimen lähdekoodin käyttö tukee pyrkimystä avoimiin, laadukkaisiin ja kustannustehokkaisiin palveluihin. Asiakkaat näkevät avoimen lähdekoodin toiminnassa sellaisissa keskeisissä palveluissa kuin Finna, julkaisuarkistopalvelut, Koha-kirjastojärjestelmäpalvelu, julkaisuarkistopalvelut ja Finto. Erityisesti voidaan nostaa esille Finto-palvelussa kehitetyt Skosmos- ja Annif-sovellukset, jotka ovat levinneet Kansalliskirjastosta laajaan käyttöön. Kansalliskirjastosta onkin muodostunut kansainvälisestikin näkyvä julkisen sektorin vapaan ja avoimen lähdekoodin ratkaisujen tuottaja.

6. Toiminnan voimavarat ja tuki

Tavoitteet 2021-2024

- Hyvinvoiva työyhteisö
- Monipuolinen osaaminen on edellytys menestykselliselle toiminnalle
- Vetovoimainen työnantaja
- Kehitämme kirjaston tiloja kokeilevalla otteella
- Vastuullisuuden ja kestävyuden edelläkävijä

Toiminnan voimavarat ja tuki	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Toteuma 2021
Henkilötyövuodet	207	219	221	221
Käyttömenot	24,3 M€	24,5 M€	24,7 M€	24,3 M€
Tilat (m ²)	29900 m ²	25 000 m ²	25 700 m ²	25 700 m ²
Työhyvinvointi-indeksi	-	3,5	-	3,8
Ansaittu medianäkyvyys (mediaosumat: verkkouutiset)	-	223	280	322

Taulukko 9

Henkilöstö ja osaamisen johtaminen

Etätyösuositus jatkui koronatilanteen vuoksi vuoden alusta syyskuun loppuun. Niin sanottuun hybridityöhön siirryttiin vähitellen loka-marraskuun aikana, tosin jo marraskuussa yleisen koronatilanteen heikentyessä siirryttiin takaisin etätyösuositukseen loppuvuodeksi. Kirjastossa kuitenkin ryhdyttiin suunnittelemaan hybridityökäytänteitä ja pohdittiin myös kokous- ja työtilojen muutoksia hybridi/joustotyön tukemiseksi. Käytännössä laajempi hybridityö toteutunee vuoden 2022 aikana.

Lakisääteinen työpaikka-arviointi tehtiin Helsingin Fabianian työpisteiden osalta sekä Mikkelin toimipisteessä. Työpaikka-arvioinnissa tuli esille erityisesti pitkään jatkuneen etätyöskentelyn kuormittava vaikutus osalle henkilöstöä. Etätyön myötä esihenkilöiden vastuu työntekijöiden huomioimisesta ja kuulemisesta on kasvanut, erityisen tärkeää olisi matalalla kynnyksellä huomioida työntekijöiden henkistä kuormittuneisuutta. Fyysisissä työolosuhteissa huomioitiin epäkohtia valaistuksessa ja työtilojen lämpötiloissa. Olosuhteita pyritään parantamaan, mutta vanhat rakennukset asettavat myös reunaehjoja parannuksille. Henkilöstöä neuvottiin työfysioterapeutin ohjeistusten saannissa myös etätyöpisteille.

Joka toinen vuosi tehtävä yliopistotasoinen työhyvinvointikysely toteutettiin syksyllä. Kyselyyn vastasi 72 % kirjaston henkilökunnasta. Työhyvinvoinnin kokonaisindeksi nousi edellisistä vuosista ja oli nyt 3,8. Kuten aiemminkin, kirjastolaiset ovat motivoituneita työhönsä ja pystyvät työssään käyttämään osaamistaan ja oppimaan uutta. Edellisiin vuosiin verrattuna kirjaston perehdytystyö on parantunut ja työntekijät pitävät kehityskeskusteluja entistä hyödyllisimpinä. Tunne kiireestä työssä ja vaikeus selviytyä työtehtävistä kohtuullisessa ajassa vaivaavat osaa henkilöstöstä. Tulosten vaihtelu työyksiköiden välillä oli melko suurta, vaikka tulokset koko kirjaston tasolla olivat erittäin hyvät.

Kirjaston työntekijämäärä lisääntyi 11 henkilöllä, ja oli vuoden lopussa 239 työntekijää. Näistä 15 % oli määräaikaissa työsuhhteessa. Määräaikaisten työsuhhteiden osuus on sama kuin edellisenäkin vuonna ja pienempi kuin aikaisempina vuosina. Työntekijöiden keski-ikä oli 48 vuotta. Viidennes henkilöstöstä on alle 40-vuotiaita ja 14 % yli 60-vuotiaita. Sairauspoissaolot kasvoivat edellisestä vuodesta, mutta olivat edelleen alemmalla tasolla kuin vuosina 2018 ja 2019. Yli 30 päivää kestäneiden sairausjaksojen määrä laski, näitä oli vuoden aikana 7 kappaletta. Kirjastosta eläköityi vuoden aikana viisi henkilöä ja irtisanoutui kuusi henkilöä. Kirjaston henkilökunnan kokonaisvaihtuvuus laski edellisestä vuodesta.

Henkilöstötunnusluvut 2018 - 2021				
	2018	2019	2020	2021
vakinaiset tehtävät	175	184	187	203
henkilömäärä	222	235	228	239
• joista määräaikaisia	49 (22 %)	51 (22 %)	34 (15 %)	36 (15 %)
henkilötyövuodet	207	219	221	221
sairauspäivät/työntekijä	12,27	12,76	9,5	11,2
poissaolopäivät/työntekijä	21,4	21,8	17,7	16,15

Taulukko 10. Henkilöstötunnusluvut 2018-2021

Työhyvinvointitoiminnassa kirjasto jatkoi taukoliikunnan tukemista. Lisäksi kannustettiin osallistumaan Unisportin ohjattuihin Huolettomat hartiat -hetkiin. Psykologin vetämä resilienssikoulutuksen tavoite oli tukea henkilöstön voimavaroja jaksamiseen poikkeusaikana. Työterveyslaitoksen aivotyövalmennukseen keskittyi henkiseen kuormitukseen, sen tunnistamiseen ja hallintaan.

Syksyllä järjestettiin useita virkistyspäiviä, joista henkilökunta saattoi valita mieleisensä. Yhtä kaikille yhteistä virkistyspäivää tai –tilaisuutta ei voitu järjestää koronatilanteen vuoksi. Koko talon yhteinen virtuaalinen kahvihetki oli perjantaisin zoomissa. Amos Rexin Egyptin loisto -näyttelyn opastuksessa oli 137 osallistujaa. Kansalliskirjasto osti henkilökunnalleen liput Helsingin kirjamesuille. Sinne osallistui 108 henkilöä.

Kirjastossa työskenteli osaamisen johtamisen työryhmä, joka järjesti työpajoja tavoitteena tunnistaa kirjaston strategia- ja tuloskaudelle olennaisia osaamisalueita. Tuloskauden strategisiksi osaamisalueiksi valittiin metadatatyö ja linkitetty data, IT-työn kehittäminen ja menetelmien tuki ml. tietoturva, data-analytiikka ja –kuratointi sekä ihmistieteiden palvelukehittäminen, erityisesti dataintensiivisen tutkimuksen palveluiden tunnistaminen ja kehittäminen.

Ketterät menetelmät -koulutukseen osallistui 80 kirjastolaista. Koulutuksessa perehdyttiin sekä ketterän organisaation ja menetelmien filosofiaan että tarkemmin ketteriin menetelmiin palveluiden ja IT-sovellusten kehittämistyössä.

Monissa digitaalisissa palveluissa on jo aiemmin parannettu palveluiden saavutettavuutta EU:n saavutettavuusdirektiivin edellytysten mukaan. Saavutettavuuteen liittyvää osaamista edistettiin järjestämällä henkilökunnalle koulutusta yhteistyössä Celian ja Kehitysvammaliiton kanssa.

Kokonaisarkkitehtuurityö

Strategisen tietohallinnon painopisteet olivat tiedonhallintamallin valmistelu ja kokonaisarkkitehtuurityön vahvempi integrointi osaksi Kansalliskirjaston suunnittelun ja johdon prosesseja. Tiedonhallintamalli perustui olemassa oleviin määrittelyihin tietojärjestelmistä ja ydinprosesseista, joita päivitettiin ja täydennettiin tietovarantomäärityksillä. Valmistelimme myös uuden kokonaisarkkitehtuurin hallintamallin, joka määrittelee arkkitehtuurityöhön liittyvät roolit sekä suunnittelun, kehityksen ja hallinnan prosessit.

Kansalliskirjaston kyvykkyyksien formaali määrittely alkoi. Määrittelyä tehtiin tiiviissä yhteistyössä Helsingin Yliopiston kokonaisarkkitehtuurivastaavien kanssa tavoitteena kuvata Kansalliskirjaston toiminnan kannalta kriittiset toimintamallit ja prosessit, henkilöstö ja osaaminen sekä tiedot ja järjestelmät.

IT-työn kehittäminen ja menetelmät

Kansalliskirjaston ohjelmistokehityksen prosessien ja käytäntöjen yhtenäistäminen jatkui ketterien menetelmien parissa. Ketterästä kehityksestä järjestettiin koulutusta ja laadittiin suunnitelma menetelmien laajemmasta käyttöönotosta eri yksiköissä.

Loppuvuodesta alkoi laajamittainen teknisen dokumentoinnin yhtenäistämiprojekti, joka käynnistettiin selvityksellä nykytilanteesta. Moninainen ohjelmistokehitys ja useat avoimen lähdekoodin projektit rajoittavat mahdollisuuksia täydelliseen yhtenäisyyteen kirjaston ohjelmistokehityksessä, mutta pyrkimyksenä on tarkoituksenmukainen ja hallittu kokonaisuus.

Projektisalkun ja Helsingin Yliopiston projektinjohtamismallin käyttöönotto eteni aiempien vuosien pilotoinnista tuotantoon ja projektisalkku otettiin käyttöön. Kyberturvallisuusarviointi auttoi muodostamaan kyberturvallisuuden tilannekuvan sekä ohjaamaan kyberturvallisuuden kehitystoimintaa.

Varainhankinta

Kansalliskirjasto teki tiivistä ja tuloksellista yhteistyötä julkaisijoiden, säätiöiden ja rahastojen sekä tekijänoikeusjärjestöjen kanssa kansallisen kulttuuriperintömme säilyttämiseksi, aineistojen digitoimiseksi ja niiden mahdollisimman laajaan käytön edistämiseksi. Kirjaston digitointiohjelman mukaisesti varainhankinnassa keskitytään lähivuosina sanoma- ja aikakauslehtien sekä valittujen tutkimusaineistojen, mm. Ruotsin ajan teosten digitointiin, nuottijulkaisujen digitoinnin valmisteluun ja digitoitujen aineistojen käytön edistämiseen.

Kansalliskirjaston kulttuuriperintörahasto ja sen nimikkorahastot karttuivat yhteensä 147 915 eurolla. Kulttuuriperintörahaston ja nimikkorahastojen varoja käytettiin 144 993 euroa. Kansalliskirjaston kulttuuriperintörahaston ja nimikkorahastojen talousraportti on tämän luvun lopussa.

Kansalliskirjaston kulttuuriperintörahaston tuella digitoitiin Fennica-kansalliskokoelmaan kuuluvia Ruotsin ajan aineistoja, klandestiinikäsikirjoitusten kokoelma sekä tuettiin vanhojen arvoaineistojen tutkimusta ja konservointia. Ruotsinkielisiltä säätiöiltä saadun merkittävän tuen avulla vuonna 2021 alkoi kolmivuotinen projekti kaikkien Suomessa ilmestyneiden ruotsinkielisten sanomalehtien digitoimiseksi ja niiden käyttöön avaamiseksi. Helsingin Sanomien säätiön tuella aloitettiin kolmivuotinen projekti Helsingin Sanomien ja Ilta-Sanomien lehtiaineistojen digitoimiseksi 1980-luvulle asti.

Merkittävät rahoittajat vuonna 2021:

- Helsingin Sanomien Säätiö
- Kansalliskirjaston kulttuuriperintörahasto ja sen nimikkorahastot Anu Karessuon rahasto, Santalan rahasto ja Sibelius rahasto.
- Palkansaajasäätiö ja Työväenperinne ry
- Ruotsinkielisten sanomalehtien digitointia rahoittavat seuraavat säätiöt:

- Svenska kulturfonden
- Svenska litteratursällskapet i Finland
- Föreningen Konstsamfundet
- Stiftelsen Tre Smeder
- Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne
- Stiftelsen för Åbo Akademi
- Svenska folkskolans vänner
- Harry Schaumans Stiftelse
- Suomen Hevosurheilulehti Oy
- Suomen Sukututkimusseura ry
- Uuden Päivän rahasto sr

Kansalliskirjaston kulttuuriperintö- ja nimikkorahastot	Alkusaldo	Tuotot	Kulut	Korot	Pääoma 31.12.2021
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Eero Niinikosken rahasto	11 711	0	0	468	12 180
Ari Aallon rahasto	18 956	0	0	758	19 715
Päivi Setälän rahasto	11 125	0	0	445	11 570
Kari Suokon rahasto	8 087	0	0	324	8 411
Anu Karessuon rahasto	72 780	0	-10 000	2 878	65 658
Vesa Kauton rahasto	5 644	0	0	226	5 870
Kansalliskirjaston kulttuuriperintöraho	226 742	95 295	-85 214	11 653	248 476
Liisa Santalan rahasto	110 592	0	-29 781	4 324	85 135
Martat - Martha Rahasto	4 912	0	0	197	5 109
Toni Malmisen rahasto	6 188	0	0	248	6 436
Sibelius rahasto	105 895	10 000	-19 999	4 136	100 032
Professori Pirjo Kukkosen nimikkorahasto	31 623	10 000	0	1 398	43 021
Ilkka ja Ulla Paateron rahasto	139 131	0	0	5 565	144 696
Yhteensä	753 387	115 295	-144 993	32 620	756 308

Taulukko 11. Kansalliskirjaston kulttuuriperintö- ja nimikkorahastot

Viestintä

Korona vaikutti monella tapaa Kansalliskirjaston viestintään. Viestinnässä korostuivat edelleen paljon sisäinen viestintä sekä tehostettu asiakasviestintä poikkeustilanteessa. Tämän lisäksi keskityttiin tavallista enemmän viestinnän suunnittelu- ja kehittämistehtäviin. Poikkeustilanne vaikutti merkittäväällä tavalla kirjaston tapahtumiin, näyttelyihin sekä opastuksiin.

Kirjaston Viestintäohjelman 2021–2024 valmistui. Valmistelutyö koostui useista työpajoista, ja prosessissa osallistettiin myös kirjaston henkilöstöä. Ohjelma määrittää kirjaston viestintää koskevia valintoja ja tavoitteita sekä sisällöllisiä painopisteitä, jotka ohjaavat viestintää ohjelmakauden aikana.

Sidosryhmä- ja asiakasviestinnässä otettiin käyttöön muutaman vuoden tauolla ollut uutiskirje. Uutiskirjekonsepti uudistettiin, ja syksyn aikana lanseerattiin kaksi erilaista uutiskirjetuotetta - tutkijayhteisölle suunnattu uutiskirje sekä kirjasto-, arkisto- ja museoammattilaisille suunnatun uutiskirje. Molempien uutiskirjeiden tilaajamäärät kasvoivat merkittävästi syksyn aikana.

Kansalliskirjaston viestinnän digitaalisen perustan muodostaa verkkosivusto kansalliskirjasto.fi, joka kuvaa kaikki keskeiset palvelut, ohjaa käyttäjän eteenpäin ja uutisoi ajankohtaisista asioista. Kevään aikana sivusto päivitettiin uudelle alustalle, ja samassa yhteydessä uudistettiin visuaalinen ulkoasu ja parannettiin sivuston saavutettavuutta. Uudistuneeseen graafiseen ohjeistukseen pohjautuva Tyyliopas (Style Guide) valmistui digitaalisille palveluille. Kuukausittain sivusto palvelee n. 30 000 käyttäjää ja sivulatauksia kertyi vuoden aikana kaikkiaan n. 550 000 kpl.

Keväällä ilmestyi Kansalliskirjaston vuosijulkaisu. Vuosittain julkaistava lehti on saatavilla painettuna kirjastolta ja sähköisenä verkossa, ja postitamme sitä laajasti sidosryhmillemme. Vuoden 2020 lehden isoja teemoja olivat Sibelius-käsikirjoitukset, keskiaikaiset fragmentit ja Kansalliskirjaston strategia.

Mediajulkisuus ja näkyvyys sosiaalisessa mediassa

Kansalliskirjasto ja sen palvelut olivat esillä yhteensä 322 verkkouutisessa vuoden aikana, mikä on noin 13 % enemmän kuin edellisvuonna. Eniten mediahuomiota saivat digi.kansalliskirjasto.fi -palvelussa avoimeen käyttöön avatut 1930-luvun lehdet, joista uutisointi ajoittui myös suomalaisen sanomalehden 250-vuotispäivään. Top-medioiksi nousivat vuoden aikana Helsingin Sanomat, Yle ja Länsi-Savon Sanomat.

Verkkoaineistojen tallennus kansalliskokoelmaan, niiden tutkimuskäytön pilotointi ja aineistojen pitkäaikaissäilytys saivat upeasti näkyvyyttä kansallisen median eri kanavissa.

Finnan näkyvyys kasvoi tuntuvasti: sosiaalisen median julkaisut keräsivät 2,8 miljoonaa näyttökertaa, Finna mainittiin 170 verkkouutisessa ja tunnettuutta edistettiin myös lukuisilla mainoskampanjoilla.

Ansaitun median lisäksi Kansalliskirjaston omilla sosiaalisen median julkaisuilla oli näyttökertoja Facebookissa lähes 350 000 ja Twitterissä 330 000. Instagram-tilin julkaisut saivat lähes 76 500 näyttökertaa. Instagram-tili sai vuoden 2021 aikana runsaasti uusia seuraajia. Vuoden 2021 lopussa seuraajia oli 2 166, mikä oli 18 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Myös Twitterissä seuraajia kertyi 10 % lisää edellisvuoteen verrattuna. Syksyllä 2020 käyttöön otetun LinkedIn-tilin julkaisuille kertyi näyttökertoja noin 16 900.

Tilahallinta ja tilojen kehittäminen

Kirjaluolan lvi-suunnittelussa kirjaston osuus oli tarkentaa olosuhdevalvonnan raja-arvot sekä määrittellä mahdolliset erityistilat vaatimuksineen. Varsinainen korjaustyö alkaa keväällä 2022.

Kirjasto aloitti erityisesti kokoelmatiloja koskevan pitkän aikavälin suunnittelun, joka korvaa vuonna 2015 hyväksytyyn kirjaston tilastrategian. Tavoitteena on kirjata suunnitelmaan kirjaston tilatarpeet vähintäänkin vuoteen 2030, mielellään pidemmällekin.

Kirjasto aloitti hybridityön tarkastelun työtilojen näkökulmasta. Tavoitteena on tunnistaa työtilojen uudenlainen käyttö tilanteessa, jossa etätyö lisääntynee huomattavasti. Myös kokoustilojen – Auditorio ja Collan-kokoustila - korjaustyöt ja uudelleen kalustaminen alkoi.

Kestävä kehitys ja vastuullisuus

Kansalliskirjaston toiminta tukee monia kestävän kehityksen tavoitteita jo lähtökohtaisesti, erityisesti kulttuurisen ja sosiaalisen kestävyysnäkökulmista. Kirjaston perustehtävä - kartuttaa ja ylläpitää suomalaisen julkaisutuotannon kokoelmaa - vahvistaa kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta sekä edistää vapaata tutkimusta, demokratiaa ja sananvapautta. Kirjaston ylläpitämät kansalliset digitaaliset infrastruktuurit - Finna, digi.kansalliskirjasto.fi, Finto ja Melinda – mahdollistavat aineistojen saatavuuden ja vahvistavat tasa-arvoa. Keskeisenä toimintatapana on hyödyntää avointa lähdekoodia palveluiden tuottamisessa ja tarjota myös avoimia rajapintapalveluita.

Avoimesti saatavilla oleva luotettava tieto sekä kaikille avoimet palvelut edistävät sekä kansalaisten että palvelua käyttävien organisaatioiden tasavertaisuutta.

Kirjaston ensimmäinen Kestävän kehityksen ohjelma julkaistiin kolmikielisenä. Siinä kuvataan kirjaston toiminnan eri tasoja suhteessa kestävyiden eri osa-alueisiin. Ohjelmassa esitetään visio siitä, millaisena kirjasto näkee toiminnan kestävyiden vuonna 2030 ja hahmotellaan keinoja tavoitteen pääsemiseksi. Tavoitteena on muun muassa toimintamme hiilineutraalius vuoteen 2030 mennessä. Kirjaston moninaiset sidosryhmät ovat osoittaneet kiinnostusta kirjaston kestävä kehityksen työhön.

Konkreettisia askeleita ohjelman toteuttamiseksi on mm. jätteiden lajittelun parantaminen. Kirjaston asiantuntijat osallistuivat kansainvälisen kulttuuriperintökentän keskusteluun digitaalisen transformaation ja ekologisen kestävyiden suhteesta Europeana 2021 konferenssin keskustelupaneelissa sekä National Libraries Now -konferenssissa.

Kansalliskirjaston hiilijalanjäljen arvioiminen aloitettiin yhteistyössä Helsingin yliopiston kanssa. Toiminnan monimuotoisuuden ja digitaalisuuden ympäristövaikutusten arviointiin liittyvien haasteiden vuoksi työ jatkuu vuonna 2022.

7. Talous

Vuonna 2021 opetus- ja kulttuuriministeriön perusrahoitus Kansalliskirjastolle oli 19,07 miljoonaa, mikä oli 1,2 miljoonaa enemmän kuin edellisenä vuonna. Helsingin yliopisto ei myöntänyt Kansalliskirjastolle perusrahoitusta. Yliopiston ohjeistuksen mukaisesti täydentävästä rahoituksesta ja maksullisista palveluista perittiin 15 prosentin yleiskustannus, mikä tuotti yleiskustannustuottoja 0,7 miljoonaa euroa. Yleiskustannus kattaa myös tilakulut, joten täydentävän rahoituksen projekteilta ja maksullisista palveluista ei peritty tilakustannuksia.

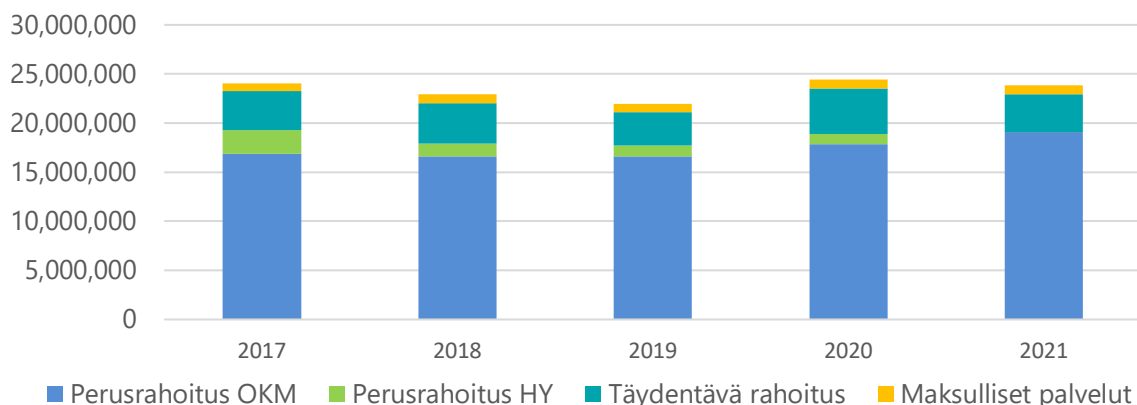
Kansalliskirjaston 4,7 miljoonan euron täydentävästä rahoituksesta 54 prosenttia oli opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää. Koska osa seuraavan vuoden myönnoistä saadaan jo edellisen vuoden puolella, edelliseltä vuodelta siirtyi käyttämätöntä hankerahoitusta 1,5 miljoonaa euroa ja vuodelta 2021 siirtyi 1,7 miljoonaa euroa hankkeiden käytettäväksi tulevina vuosina. Täydentävään rahoitukseen kuuluvien maksullisten palvelujen tuottoja kertyi 0,9 miljoonaa euroa. Kansalliskirjaston tuottojen tarkemmat tiedot löytyvät taulukosta 12.

Suurin kuluerä olivat palkkakustannukset, 12,3 miljoonaa euroa, joista perusrahoituksen palkat olivat 8,6 miljoonaa euroa. Kansalliskirjasto maksoi tilavuokraa 5,5 miljoonaa euroa, josta 5,3 miljoonaa euroa opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä perusrahasta. Vuokrankorotus edelliseen vuoteen verrattuna oli 0,2 prosenttia. Kirjastoaineistojen hankintoihin kului yhteensä 3,7 miljoonaa euroa, josta 3,2 miljoonaa euroa yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen keskitettyyn sähköiseen aineistohankintaan. Kansalliskirjaston tarkempi kuluerittely löytyy taulukosta 13.

Kansalliskirjaston tulos oli 0,2 miljoonaa euroa, ja syntyi perusrahoituksen tuloksesta, joka oli 0,3 miljoonaa euroa ja täydentävän rahoituksen tuloksesta, joka oli -0,1 miljoonaa euroa. Osa perusrahoituksen suunnitelluista rekrytoinneista ja ostopalveluista ei toteutunut ja koronapandemia vaikeutti omalta osaltaan toiminnan suunnittelua. Täydentävässä rahoituksessa sanomalehtivaraston vuokrakustannukset olivat 0,1 miljoonaa euroa suuremmat kuin niihin saatu myöntö. Kirjaston maksullisia palveluita tarkasteltiin yliopiston juristien kanssa ja todettiin, että niistä enemmistö on kirjaston perustoimintaa eikä liiketoimintaa. Maksullisten palvelujen tuottojen tarkempi erittely löytyy taulukosta 15 ja kirjaston tuloksen erittely taulukosta 14.

Kirjaston käyttämätön ylijäämä oli vuoden 2021 alussa 4,4 miljoonaa euroa, joka lisääntyi vuonna 2021 0,2 miljoonalla eurolla. Vuoden 2021 lopussa Kansalliskirjasto käynnisti neljä kehityshanketta, joiden kulut ovat seuraavan neljän vuoden aikana yhteensä 2,6 miljoonaa euroa. Koska näiden kehityshankkeiden kulut maksetaan kertyneestä ylijäämästä, vuoden 2025 lopussa kirjaston ylijäämän ennustetaan olevan neljä prosenttia vuoden 2025 tuotoista, eli noin miljoona euroa.

Kansalliskirjaston tuotot 2017-2021, ilman muita ja yleiskustannustuottoja

Kuva 9: Kansalliskirjaston tuotot vuosina 2017-2021, ei sisällä yleiskustannus- ja muita tuottoja

Kansalliskirjaston tuotot	2017	2018	2019	2020	2021
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Perusrahoituksen tuotot	19 644 139	18 387 777	18 093 367	19 586 181	19 823 584
Perusrahoitus	19 269 000	17 917 068	17 704 168	18 904 795	19 080 958
<i>Opetus- ja kulttuuriministeriö</i>	<i>16 900 000</i>	<i>16 603 992</i>	<i>16 580 004</i>	<i>17 874 000</i>	<i>19 070 004</i>
<i>Helsingin yliopisto¹</i>	<i>2 369 000</i>	<i>1 313 076</i>	<i>1 124 164</i>	<i>1 030 795</i>	<i>10 954</i>
Muut tuotot	15 170	8 869	9 042	19 658	53 665
Yleiskustannustuotot	359 969	461 840	380 157	661 728	688 961
Täydentävän rahoituksen tuotot²	3 961 579	4 103 283	3 375 405	4 615 317	3 823 284
Opetus- ja kulttuuriministeriö	3 004 162	3 256 594	2 735 844	3 261 918	2 561 395
Valtionvarainministeriö	261 862	210 368			
Kunnat ja kuntainliitot	68 076	260			
Kotimaiset rahastot ja säätiöt	297 833	338 194	352 895	664 338	842 648
EU-, EAKR- ja ESR-rahoitus	174 156	159 727	273 025	189 060	279 892
Muut	155 490	138 140	13 641	500 000	139 349
Maksullisten palvelujen tuotot	842 692	939 141	850 126	904 046	900 558
Tuotot yhteensä	24 448 410	23 430 201	22 318 898	25 105 544	24 516 761

¹ Sisältää vuonna 2020 171 038 euron vähennyksen koronapandemian vuoksi säästyneistä matka-, vuokra- ja TyEL-kuluista sekä vuonna 2021 MUC-koordinaattorirahastosiirron ja 15 576 euron vähennyksen Tiken lisenssikustannuksista

² Ei sisällä seuraavalle vuodelle käytettäväksi siirtynyttä täydentävää rahoitusta.

Taulukko 12: Kansalliskirjaston tuotot 2017-2021

Kansalliskirjaston kulut	2018	2019	2020	2021
	EUR	EUR	EUR	EUR
Perusrahoituksen kulut yhteensä	19 315 301	20 049 339	19 151 632	19 462 397
Palkat ja henkilöstösivukulut	7 443 043	8 580 382	8 306 375	8 605 017
Tilakustannukset	5 493 416	5 207 705	5 285 563	5 300 066
Kirjastoaineisto ja äänitteet	491 729	567 829	510 644	539 483
Elektronisten aineistojen lisenssit ¹	3 166 171	3 141 236	3 174 794	3 170 436
Muut aineet ja tarvikkeet	184 071	175 614	166 330	114 825
Koneet ja laitteet	434 039	364 245	294 224	302 461
Henkilöstöpalvelut	54 432	98 320	37 228	41 618
Muut ostopalvelut	1 738 421	1 594 371	1 176 827	1 156 412
Matkat	126 614	199 505	25 536	5 120
Muut kulut	183 365	120 132	174 111	226 959
Maksullisten palvelujen ja muun täydentävän rahoituksen kulut yhteensä	5 013 707	4 417 642	5 546 314	4 813 303
<u>Maksullisten palvelujen kulut yhteensä</u>	<u>985 958</u>	<u>780 800</u>	<u>836 540</u>	<u>860 120</u>
Palkat ja henkilöstösivukulut	590 836	526 302	610 047	646 297
Tilakustannukset	24 667	20 477		
Kirjastoaineisto				
Muut aineet ja tarvikkeet	56 915	48 079	36 245	31 737
Koneet ja laitteet	1 862	376	3 165	3 892
Henkilöstöpalvelut	2 053	2 166		
Muut ostopalvelut	49 974	28 016	50 484	42 457
Matkat	18 787	10 926	175	
Muut kulut	11 222	10 773	767	604
Yleiskustannukset	229 642	133 685	135 657	135 134
<u>Täydentävän rahoituksen kulut yhteensä</u>	<u>4 027 749</u>	<u>3 636 842</u>	<u>4 709 774</u>	<u>3 953 182</u>
Palkat ja henkilöstösivukulut	2 751 905	2 707 408	3 042 439	3 042 106
Tilakustannukset	270 617	252 193	163 867	159 432
Kirjastoaineisto	2 050	454	800 249	1 764
Muut aineet ja tarvikkeet	1 418	1 365	1 190	1 004
Koneet ja laitteet	15 727	20 095		140 380
Henkilöstöpalvelut	8 047	6 232	700	397
Muut ostopalvelut	457 064	300 664	163 521	82 495
Matkat	46 968	34 746	1 116	262
Muut kulut	43 178	67 074	10 620	996
Yleiskustannukset	430 775	246 611	526 071	553 827
Kulut yhteensä	24 329 008	24 466 981	24 697 946	24 275 700
<i>Lisätiedot:</i>				
Kansalliskirjaston tilakustannukset yhteensä	5 788 700	5 480 375	5 449 430	5 459 498

¹ Sisältää myös Kansalliskirjaston Tutkimuskirjaston FinELib-osuuden

Taulukko 13: Kansalliskirjaston kulut 2018-2021

Kansalliskirjaston tulos 2021	
	EUR
Perusrahoituksen tuotot	19 823 584
Perusrahoituksen kulut	19 462 397
Perusrahoituksen tulos	331 705 ¹
Maksullisten palvelujen tuotot	900 558
Maksullisten palvelujen kulut	860 120
Maksullisten palvelujen tulos	40 438
Muun täydentävän rahoituksen tulos	-129 899 ¹
Tulos yhteensä	242 244

¹ Sisältää perusrahoituksesta EAKR-projektille siirretyn omarahoitusosuuden 29 482 €.

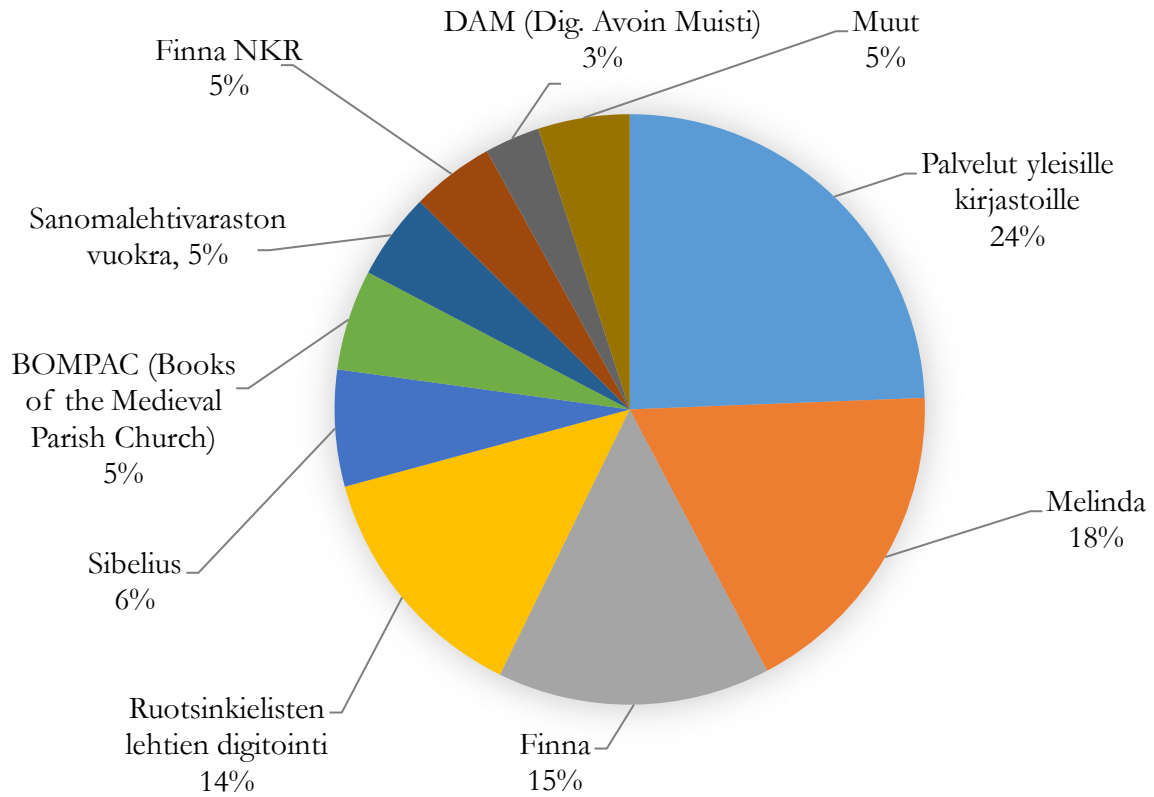
Taulukko 14: Kansalliskirjaston tulos 2021

Maksullisten palvelujen tuotot	2018	2019	2020	2021
	EUR	EUR	EUR	EUR
Jäljenteet ja kaukolainaus ¹	8 471	6 450	0	0
Kopiokortit, muistitikut	4 027	6 228	1 212	227
Kulttuuritoiminta, julkaisumyynti	2 578	917	301	45
Asiantuntijapalvelu / konsultointi	228 376	66 363		
FinELib-palvelusopimukset	102 267	98 110	102 490	98 746
Kirjastojärjestelmän hoitopalvelu	33 923	152 376	148 256	148 256
Julkaisuarkistopalvelu	220 808	283 922	297 196	301 496
Poistettujen laitteiden myynti	6 939	9 311	605	0
CSC / ATT koulutus	71 941			
Finna Avoimet oppimateriaalit			200 000	117 301
Finna-palvelut	7 380	15 300	15 300	25 600
Mikrokuvaus	90 556	70 753	55 678	58 874
Konservointi	328			
Digitointi	130 429	134 609	33 133	108 289
Finto-palvelut			45 000	36 600
Matkakulujen edelleenlaskutus	9 302	4 487	2 107	0
Muut	4 743	1 300	2 768	5 124
Yhteensä	922 068	850 126	904 046	900 558

¹ Sisältyvät perusrahoituksen muihin tuottoihin vuodesta 2020 alkaen.

Taulukko 15: Kansalliskirjaston maksullisten palvelujen tuotot 2018-2021

Täydentävän rahoituksen kulut 2021 (ilman maksullisia palveluita) 3,95 M € / %

Kuva 10: Kansalliskirjaston täydentävän rahoituksen kulut 2021 (ei sisällä maksullisten palvelujen kuluja)

Kaikki sektorikulut	Budjetoidut kulut/ 2021	Toteutuneet 1-12/2021	Rah.jäljellä 1-12/2021	Budjetoidut kulut/ 2020	Toteutuneet 1-12/2020	Rah.jäljellä 1-12/2020
Kustannuslaji	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Kulut	7 560 118	7 366 227	193 891	7 070 866	6 924 643	146 223
Palkat yhteensä	3 085 884	2 982 005	103 879	2 507 878	2 645 248	-137 370
Henkilösivukulut	613 922	593 229	20 693	542 052	503 600	38 452
Tilakustannukset			0			
Aineet ja tarvikkeet	3 153 000	3 152 844	156	3 197 000	3 149 752	47 248
Koneet ja laitteet	28 423	12 085	16 338	8 450	15 687	-7 237
Poistot			0	3 691	0	3 691
Ostetut palvelut	372 636	324 500	48 137	444 695	323 381	121 314
Matkat	27 550	1 542	26 008	108 500	6 525	101 975
Muut kulut	42 461	63 855	-21 395	35 340	35 672	-332
Yleiskustannukset	236 243	236 168	75	223 261	244 778	-21 517

Perusrahoituksen sektorikulut / Yliopisto- ja ammattikorkeakoulu-kirjastojen palvelut	Budjetoidut kulut/2021	Toteutuneet 1-12/2021	Rah.jäljellä 1-12/2021	Budjetoidut kulut/2020	Toteutuneet 1-12/2020	Rah.jäljellä 1-12/2020
Kustannuslaji	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Kulut	5 998 032	5 806 480	191 552	5 591 020	5 309 944	281 076
Palkat yhteensä	2 013 701	1 901 632	112 069	1 522 420	1 570 316	-47 897
Henkilösivukulut	401 331	381 447	19 884	343 274	298 271	45 004
Tilakustannukset			0			
Aineet ja tarvikkeet	3 152 000	3 152 597	-597	3 192 000	3 148 906	43 094
Koneet ja laitteet	23 000	8 100	14 900	6 050	12 522	-6 472
Poistot			0	3 691		3 691
Ostetut palvelut	370 000	297 862	72 138	431 085	248 290	182 795
Matkat	21 000	1 542	19 458	82 500	6 525	75 975
Muut kulut	17 000	63 300	-46 300	10 000	25 113	-15 113

Täydentävän rahoituksen sektorikulut / Yleisten kirjastojen palvelut	Budjetoidut kulut/2021	Toteutuneet 1-12/2021	Rah.jäljellä 1-12/2021	Budjetoidut kulut/2020	Toteutuneet 1-12/2020	Rah.jäljellä 1-12/2020
Kustannuslaji	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Kulut	963 000	963 753	-753	1 057 970	1 068 613	-10 643
Palkat yhteensä	680 540	685 691	-5 151	721 400	711 466	9 934
Henkilösivukulut	132 460	133 159	-698	145 535	134 371	11 165
Tilakustannukset			0			
Aineet ja tarvikkeet	1 000	247	753	5 000	315	4 685
Koneet ja laitteet	3 000	93	2 907			
Ostetut palvelut			0	3 000	52 169	-49 169
Matkat	1 500		1 500	18 000		18 000
Muut kulut	50		50	6 339	10 000	-3 661
Yleiskustannukset	144 450	144 563	-113	158 695	160 000	-1 596

Maksullisten palvelujen sektorikulut (Erikoiskirjastot maksavat kirjastojen yhteisistä palveluista)	Budjetoidut kulut/2021	Toteutuneet 1-12/2021	Rah.jäljellä 1-12/2021	Budjetoidut kulut/2020	Toteutuneet 1-12/2020	Rah.jäljellä 1-12/2020
Kustannuslaji	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Kulut	599 086	595 995	3 092	421 877	546 087	-124 210 ¹

Palkat yhteensä	391 643	394 681	-3 038	264 058	363 465	-99 407
Henkilösivukulut	80 131	78 623	1 507	53 242	70 959	-17 716
Tilakustannukset			0			
Aineet ja tarvikkeet			0		532	-532
Koneet ja laitteet	2 423	3 892	-1 469	2 400	3 165	-765
Ostetut palvelut	2 636	26 638	-24 002	10 610	22 922	-12 312
Matkat	5 050		5 050	8 000		8 000
Muut kulut	25 411	556	24 855	19 001	558	18 443
Yleiskustannukset	91 793	91 605	188	64 565	84 486	-19 921

¹ Vuonna 2020 maksullisten palvelujen lisensoinnista puuttui budjetti.

Taulukko 16: Kirjastoverkkopalveluiden sektoriraportti 2021

Liite 5. FINELIB-KONSORTION OHJAUSRYHMÄN SÄÄNNÖT

Säännöt käsitelty 15.9.2021 FinELib-konsortion ohjausryhmässä

1. FinELib-ohjausryhmä

Ohjausryhmä on FinELib-konsortion jäseniä monipuolisesti edustava yhteistyöelin, jonka tehtävänä on ohjata ja tukea FinELib-palvelun strategisen tason toimintaa yhdessä Kansalliskirjaston kanssa. Tämän lisäksi ohjausryhmä edistää aktiivisella toiminnallaan palvelun, sen asiakkaiden sekä sidosryhmien välistä yhteistyötä ja kommunikaatiota. Kansalliskirjasto vastaa FinELib-palvelun toiminnasta ja kehittämisestä ohjausryhmän linjausten mukaisesti.

2. Ohjausryhmän tehtävät

- ohjaa FinELib-palvelun strategista kehittämistä ja hyväksyy vuosittaiset painopisteet
- arvioi toiminnan vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta sekä seuraa palvelun kehittymistä
- hyväksyy FinELib-palvelun palvelusopimusohjan
- käsittelee konsortion jäsenten, sidosryhmien ja Kansalliskirjaston tekemiä merkittäviä kehittämis ehdotuksia ja aloitteita
- nimeää tarpeen mukaan FinELib-palvelun asiantuntijaryhmiä
- hyväksyy korkeakoulujen keskitettyjen määrärahojen käytön linjaukset yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen esitysten pohjalta
- käsittelee taloudellisilta vaikutuksiltaan merkittävät asiat.

3. Ohjausryhmän kokoonpano ja edustajien valinta

Ohjausryhmässä ovat edustettuina konsortion jäsenorganisaatiot sekä muita intressiryhmiä edustavia organisaatioita.

- jäsenorganisaatioiden johdon edustajat: yliopistot, ammattikorkeakoulut, tutkimuslaitokset
- kirjastosektoreiden toimielinten edustajat
- Kansalliskirjaston edustaja
- Suomen Akatemia
- tutkija

Kullakin edustajalla tulee olla varaedustaja. Ohjausryhmän tulisi edustaa konsortiota laaja-alaisesti ja tämän vuoksi on toivottavaa, että samasta organisaatiosta olisi vain yksi varsinainen jäsen. Ohjausryhmässä on 10-20 jäsentä.

<i>EDUSTUS</i>	<i>ESITTÄJÄ</i>
Yliopistojen johto (3 edustajaa)	Unifi
Ammattikorkeakoulujen johto (1 edustaja)	Arene
Tutkimuslaitosten johto (1 edustaja)	Tulanet
Yliopistokirjastot (2 edustajaa)	Yliopistokirjastojen verkosto
Ammattikorkeakoulukirjastot (2 edustajaa)	AMKIT-konsortio
Tutkimuslaitoskirjastot (2 edustajaa)	Erikoiskirjastojen ja tietopalveluiden verkosto (EriK), FinELibin tutkimuslaitosjäsenet
Yleiset kirjastot (2 edustajaa)	Yleisten kirjastojen konsortio
Suomen Akatemia (1 edustaja)	Suomen Akatemia
Tutkijat (1 edustaja)	Tieteellisten seurain valtuuskunta
Kansalliskirjasto (1 edustaja)	Kansalliskirjasto

Kansalliskirjasto pyytää esitykset ohjausryhmän edustajista esittäjäsarakeessa mainituilta organisaatioilta/verkostoilta. Kansalliskirjaston johtokunta asettaa ohjausryhmän jäsenet ja näille varajäsenet sekä puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Mikäli ohjausryhmän jäsen on estynyt hoitamaan tehtäväänsä, voi ohjausryhmä täydentää kokoonpanoaan uudella jäsenellä ilman erillistä johtokunnan päätöstä noudattaen sitä, mitä ohjausryhmän kokoonpanosta on määrätty.

5. Ohjausryhmän toimikausi

Ohjausryhmän toimikausi on neljä (4) vuotta (tulossopimuskausi).

6. Ohjausryhmän kokoukset ja koollekutsuminen

Ohjausryhmä kokoontuu vähintään kolme kertaa vuodessa. Koollekutsujana, esittelijöinä ja sihteerinä toimivat Kansalliskirjaston henkilökuntaan kuuluvat henkilöt. Kokouskutsut liitteineen toimitetaan sähköisesti ohjausryhmän jäsenille viimeistään yksi (1) viikko ennen kokousta. Kokouksiin voidaan kutsua myös ulkopuolisia asiantuntijoita. Pöytäkirjan tarkistus tehdään sähköpostilla ja tarkistusaikaa on viikko. Kiireellisissä asioissa voidaan kutsua koolle sähköpostikokous.

7. Ohjausryhmän päätösvaltaisuus

Ohjausryhmä on päätösvaltainen, kun vähintään puolet jäsenistä on paikalla.

8. Ohjausryhmän toiminnan kustannukset

Ohjausryhmän toimintaan osallistumisesta aiheutuvista matkakustannuksista vastaa Kansalliskirjasto.

9. Ohjausryhmän sääntöjen muuttaminen

Mahdolliset muutokset sääntöihin hyväksyy Kansalliskirjaston johtokunta. Ohjausryhmä arvioi ryhmän sääntöjen muutostarpeen toimikautensa päättyessä.

Kansalliskirjaston viestinnän tunnuslukuja 2021

Viestintäpäällikkö Katri Nissilä
Viestintä- ja kulttuuripalvelut

Kansalliskirjaston johtokunta 11.3.2022

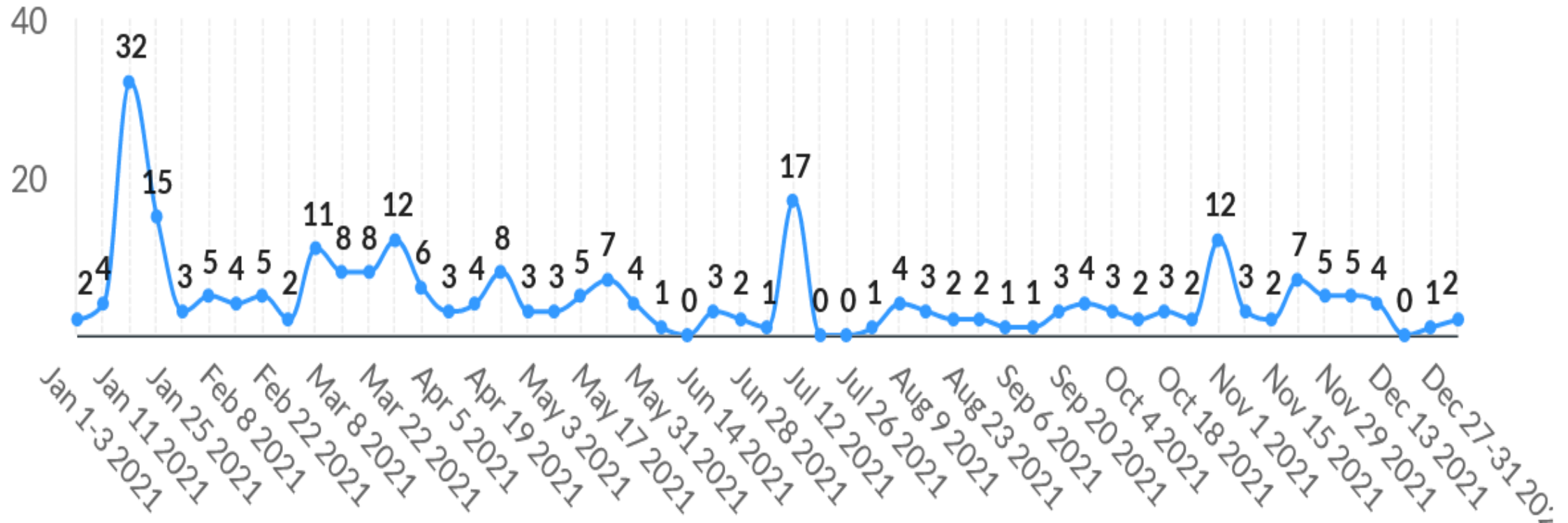
- Kansalliskirjasto-tason kanavat, ei yksittäisiä palvelukanavia
- Verkkosivuilla kansalliskirjasto.fi, ei sisällä asiakaswikien liikennettä
- Mediaseuranta
- kansalliskirjasto.fi
- Kansalliskirjaston sosiaalisen median kanavat
- Kansalliskirjaston uudet uutiskirjetuotteet
- Viestinnän mittaamisen kehittäminen

Mediaseuranta 2021

- Meltwaterin mediaseurantaan kertyy verkkouutiset – se ei raportoi paperilehdissä olevia osumia.
- Hakualueita: Kansalliskirjasto, Kansalliskirjaston kansainväliset uutisosumat, Kansalliskirjaston palvelut.
- Kansalliskirjasto ja sen palvelut olivat esillä yhteensä **322 verkkouutisessa** (kasvua **13 %** edellisvuoteen).
- Eniten mediahuomiota sai digi.kansalliskirjasto.fi-palvelussa avoimeen käyttöön avatut 1930-luvun lehdet.
- Top-mediat: Helsingin Sanomat, Yle ja Länsi-Savon Sanomat
- Valtakunnallisella Finna-palvelulla mediaseurannassa omat erilliset hakunsa ja Finnan osumat eivät ole tässä mukana.

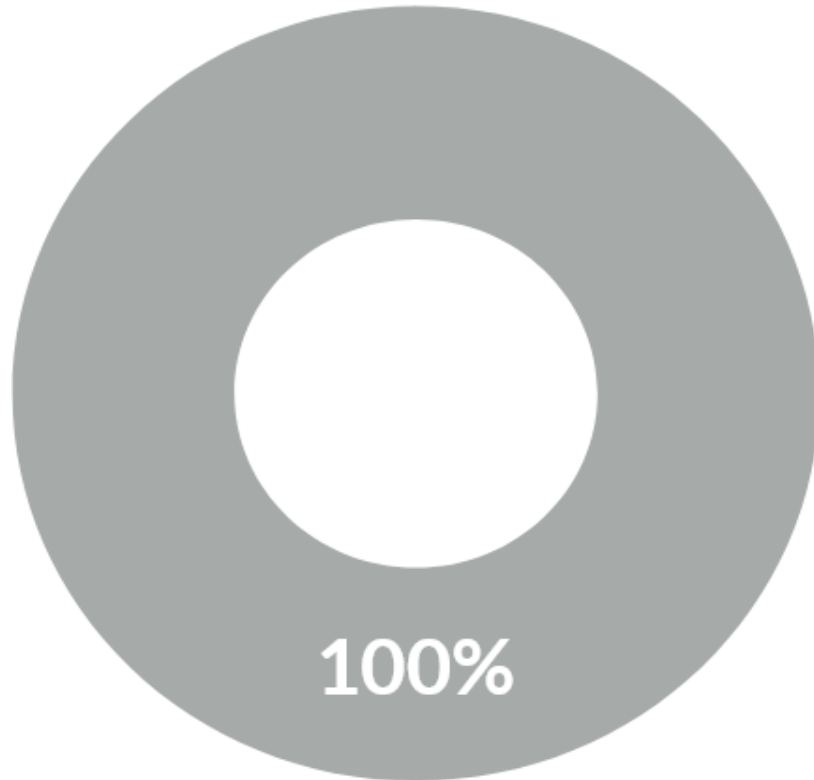

Mediaosumat 2021

Piikit: Digin 1930-luvun lehdet / Finna Street / Demi-foorumi lakkautettiin – sisältö tallentuu Kansalliskirjastoon.

Sentimentti / mediaosumat / Kansalliskirjasto

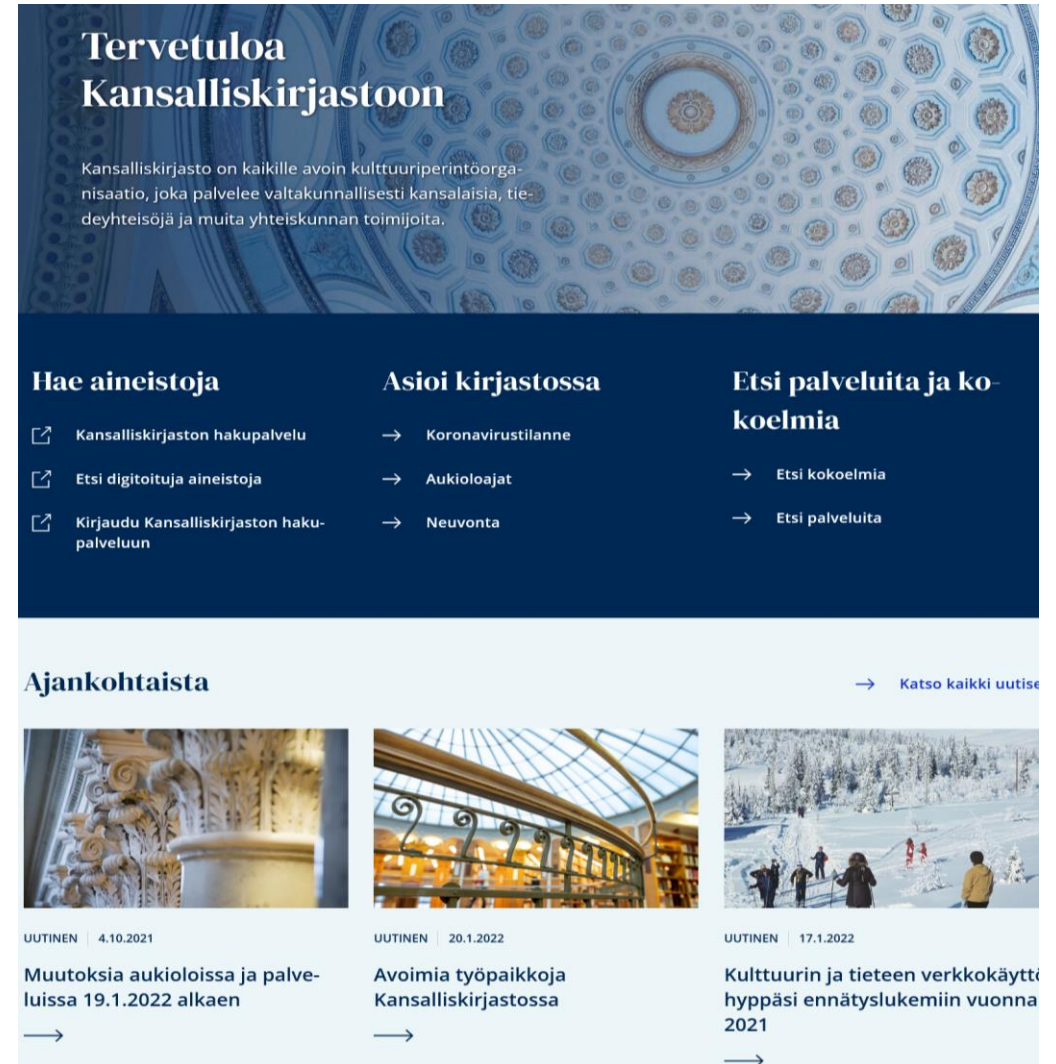

● Positiivinen	0
● Negatiivinen	0
● Neutraali	250

Sentimentti- eli sävyanalyysin avulla pystytään tutkimaan erilaisissa teksteissä esiintyviä tunteita: sentimenttianalyysin avulla voidaan arvioida viestin sisältöä positiivisella, neutraalilla ja negatiivisella akselilla.

kansalliskirjasto.fi

- uudistunut sivusto avattiin
- kuukausittain sivusto palvelee n. 30 000 käyttäjää
- sivulatauksia kertyi kaikkiaan n. 550 000 kpl

Tervetuloa Kansalliskirjastoon

Kansalliskirjasto on kaikille avoin kulttuuriperintöorganisaatio, joka palvelee valtakunnallisesti kansalaisia, tiedeyhteisöjä ja muita yhteiskunnan toimijoita.

Hae aineistoja

- Kansalliskirjaston hakupalvelu
- Etsi digitoituja aineistoja
- Kirjaudu Kansalliskirjaston hakupalveluun

Asioi kirjastossa

- Koronavirustilanne
- Aukioloajat
- Neuvonta

Etsi palveluita ja kokoelmia

- Etsi kokoelmia
- Etsi palveluita

Ajankohtaista → Katso kaikki uutiset

Muutoksia aukioloissa ja palveluissa 19.1.2022 alkaen
UUTINEN | 4.10.2021

Avoimia työpaikkoja Kansalliskirjastossa
UUTINEN | 20.1.2022

Kulttuurin ja tieteen verkkokäyttöhyppäsi ennätyslukemiin vuonna 2021
UUTINEN | 17.1.2022

Verkkosivujen käytetyimmät sisällöt 2021

	Sivulataukset
Suomenkielinen etusivu	90369
Suomenkielinen hakusivu	19556
Englanninkielinen etusivu	17489
Kirjastoverkkopäivät (tapahtuma) + ohjelmat	11 187
Vapaakappaletoimiston sivu	9988
Aineistot-sivu	8545
Kokoelmahaku	8064
Aukioloajat	7848
Kansalliskokoelman sanomalehdet (kokoelma)	5929
Palvelu-haku	5617
Isbn ja issn –tunnusten hakeminen julkaisuille (sivu)	5287

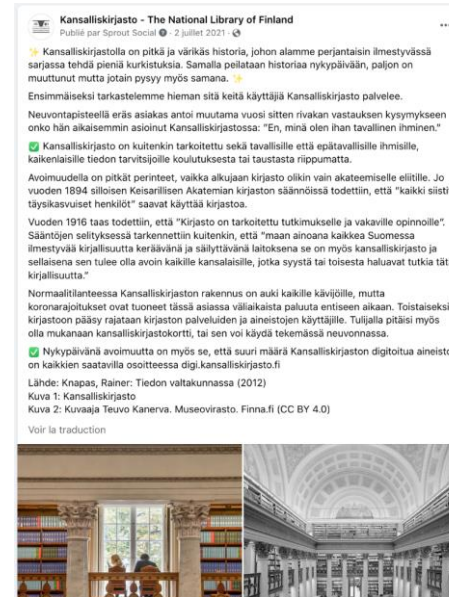
Luetuimmat uutiset verkkosivuilla 2021

Suomenkieliset	Ruotsinkieliset	Englanninkieliset
Yli 100 000 Museoviraston kuvaa vapaaseen käyttöön Finna-palveluun / 2017 (9701)	Alla svenskspråkiga dagstidningar som publicerats i Finland digitaliseras fram till 2024 / 2020 (424)	Opening hours and services 7 June – 31 August 2021 (425)
Kansalliskirjasto avasi 1930-luvun digitoidut lehdet asiakaskäyttöön (8216)	Lediga anställningar: kommunikationsexpert (fokus på svenskspråkig kommunikation) (142)	Changes in the opening hours from 19 January 2022 onwards (317)
Aarteita verkossa: KAVIn kotimaiset elokuvat vapaasti verkkolevityksessä, Elonet (2486)	Öppettider och tjänster under tiden 7.6–31.8.2021 (125)	Limited service from November 30 onwards (284)
Aukiolot ja palvelut ajalla 7.6.–31.8.2021 (2019)		Equality, responsibility and strengthening society's knowledge base are the National Library's central goals in the coming years (237)

Sosiaalinen media 2021 – Facebook ja Twitter

- Vuoden 2021 lopussa Kansalliskirjaston **Facebook**-tilillä seuraajia **5575**, kasvua edellisvuoteen 2,3 %.
 - Viestimme näkyivät käyttäjille noin 350 000 kertaa, reagoineita / jakoja tykkäämällä noin 20 000 kertaa.
- Vuonna 2021 Kansalliskirjaston **Twitter**-tilin seuraajamäärä kasvoi 11 % ollen vuoden lopussa **4534**.
 - Twitter-sisältömme näkyivät käyttäjille yli 330 000 kertaa.
 - Viestimme keräsivät reaktioita yli 7730 kertaa, joka oli **3,4 %** enemmän kuin edellisenä vuonna.

Suomalainen sanomalehdistö täyttää tänään 250 vuotta ja sen kunniaksi onkin ilo ilmoittaa, että Kansalliskirjaston digi-palvelun lehtien tarjonta laajeni 10 vuodella! Voit siis nyt lukea myös 30-luvun lehtiä digitoituna. Lisätietoja: kansalliskirjasto.fi/fi/uutiset/kan... #digikansalliskirjasto

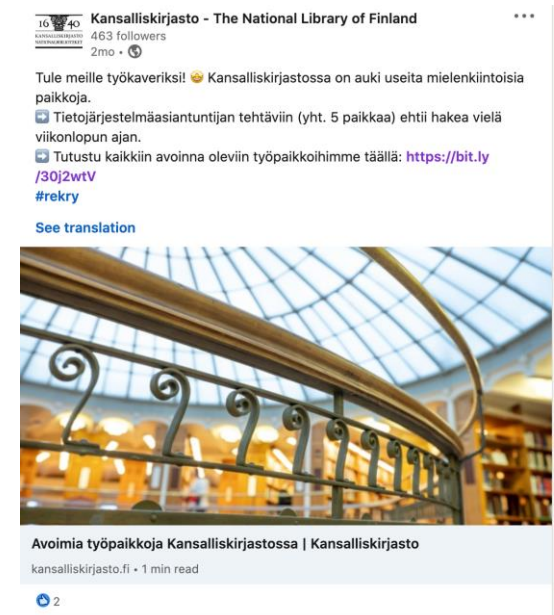
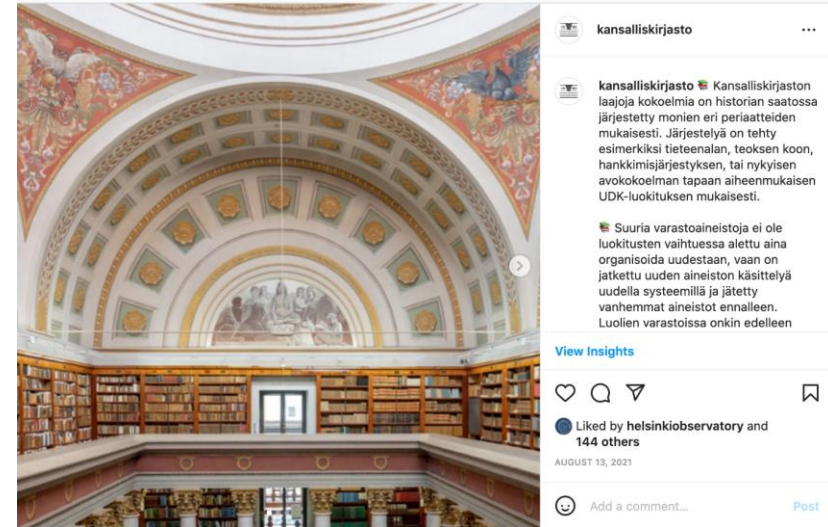

8.10 ap. · 15. tammik. 2021 · Sprout Social

Sosiaalinen media 2021 – Instagram ja LinkedIn

- **Instagramin** seuraajamäärä kasvoi yli 18 %. Seuraajia oli vuoden lopussa **2166**.
 - Instagram-sisältöme näkyivät käyttäjille 76 400 kertaa. Kasvua edellisvuoteen oli **8,3 %**.
- Uusimman sosiaalisen median kanavamme **LinkedInin** seuraajamäärä lähes tuplaantui. Seuraajia **454**.
 - LinkedIn-sisältöme näkyivät käyttäjille yhteensä lähes **16 900** kertaa ja niihin reagoitiin yli **1000** kertaa.

Sosiaalinen media 2021 – Youtube

- 6745 katselukertaa
 - 774 h katselua
 - Uusia tilaajia 24 – Yhteensä 261 tilaajaa
- Suosituin video TOP3
 - 902 katselua - Ihminen ja luonto LIVE 18.1.2021
 - 323 katselua - Annif – Introduction esittelyvideo
 - 218 katselua - Introduction to the digitization process

Introduction to the online hands-on tutorial

Uudistuneet uutiskirjeet

- **Uutiskirje kirjasto-, arkisto- ja museoalan ammattilaisille**
 - uudistunut uutiskirje
 - vuoden lopussa tilaajia **708**, uusia 160.
 - uutiskirjeen avasi keskimäärin 45,35 % tilaajista
- **Uutiskirje tutkijoille**
 - uusi uutiskirje
 - ilmestyi ensimmäisen kerran lokakuussa ja keräsi heti yli **360** tilaajaa

Viestinnän mittaamisen kehittäminen tulevina vuosina

- Viestintäohjelma vuoteen 2024 saakka: määrittää strategiaan pohjaten sisällölliset painopisteet ja viestinnän yleiset kehittämiskohteet.
- Vuositason viestintäsuunnitelmat toteuttavat viestintäohjelmaa
 - Sisällöllisistä painopisteistä toimenpiteisiin → sisältölähtöisempi mittaaminen
 - Yleiset kehittämiskohteet kuten mm. sosiaalinen median kasvava hyödyntäminen, liikkuva kuva, visuaalisuus → mittaaminen elää
- Tulevina vuosina pyritään lisäämään myös mm. palvelutason viestinnän mittaamista (ml. asiakaswikien liikenteen seuranta).

www.kansalliskirjasto.fi

Ruotsinkielisten sanomalehtien digitointi ja käyttöön avaus 2021-2023-2026

Projekti- ja yhteyspäällikkö Pirjo Karppinen

2.3.2022

STIFTELSEN
Tre Smeder

KONSTSAMFUNDET

Projekti on iso ja vaativa, mukana on useita osapuolia

Rahoittajina on 8 kpl ruotsinkielistä säätiötä:

Brita Maria Renlunds stiftelse
Föreningen Konstsamfundet
Stiftelsen Tre smeder
Svenska folkskolans vänner
Svenska kulturfonden
Svenska litteratursällskapet
Harry Schaumans Stiftelse
Stiftelsen för Åbo Akademi

Yhteensä 1 850 000 €

Kansalliskirjasto:

Projektin toteutus.
Digitointi ja aineistojen käyttöön avaaminen sopimusten mukaan.
Sopimukset.
Rahoitus.
Raportointi.
Viestintä.

Ruotsinkielisten sanomalehtien julkaisijat:

Voivat niin halutessaan luovuttaa lehti aineistoja ajalta 2006-2016 sähköisesti.

KSF Media Ab, HSS Media Ab, Förlags Ab Sydvästkusten, Ålands tidningstryckeri Ab, Nya Ålands Tidningsaktiebolagin

SLS:

Kokoaa yhteen rahoittajat ja arkistot, joille aineisto avataan käyttöön: SLS:n, Brages Pressarkivin ja Ålands landskapsarkiv Ålands landsting

Kopiosto:

- Käyttöoikeussopimukset:
- Avoin yleisökäyttö 1940-luvun lehdet.
 - Rajattu tutkimus- ja asiakaskäyttö sovitussa arkistoissa lehdet 2018 loppuun.

Projektin tavoitteet ja raportointi

Tavoitteet: Kaikki Suomessa julkaistut ruotsinkieliset sanomalehdet digitoidaan vuoden 2023 loppuun mennessä ja avataan käyttöön digi.kansalliskirjasto.fi –palvelussa sopimusten mukaan sitä mukaa kun digitointi etenee.

Yhteensä projektissa digitoitavaa lehtiaineistoa ajalta 1940-2005 on arviolta 3,8 miljoona sivua.

Digitointiprojektin päättyessä ruotsinkielistä lehtiaineistoa on digitoituna lähes 6 miljoonaa sivua ajalta 1771-2023

Tavoitteena on löytää toimintatapa ja rahoitus digitoitujen lehtiaineistojen lakisääteistä laajemmalle käytölle vuoden 2026 jälkeen.

Seuranta: Projektiryhmä, sisäinen ohjausryhmä, projektisalkun seuranta ja ulkoinen ohjausryhmä 4krt/v, raportointi rajoittajille vuosittain.

Raportointi: Ohjausryhmälle raportoidaan neljännesvuosittain digitoidut ja käyttöön avatut sivut sekä laskennalliset kustannukset.

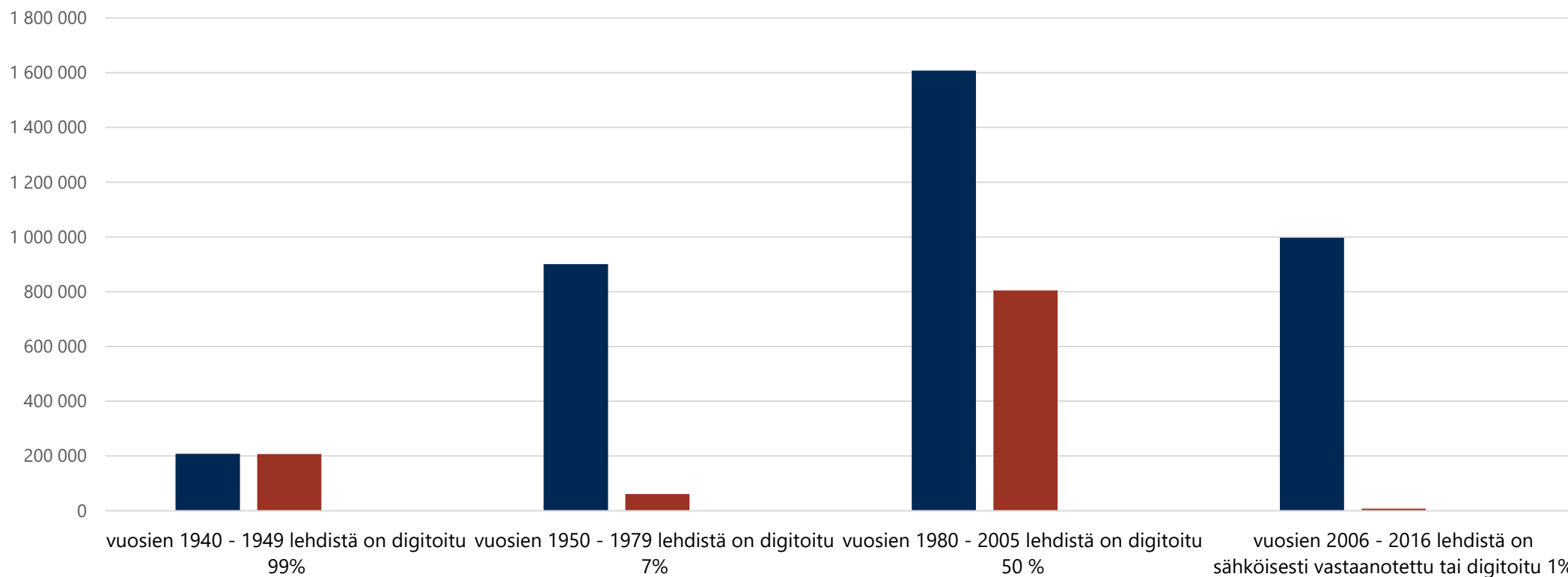
Resurssit: Projektissa työskentelee päätoimisesti 8-10 henkilöä + tarvittavat esimiehet ja asiantuntijat, ajoittain enemmän. Projektirahoituksella Kansalliskirjaston Mikkelin toimipisteeseen on hankittu skannereita ja lisää tallennustilaa.

Kaikki Suomessa julkaistut ruotsinkieliset sanomalehdet digitoidaan vuoden 2023 loppuun mennessä

- Vuonna 2021 digitoitiin yli miljoona sivua
 - digitoitiin ruotsinkieliset sanomalehdet 31.12.1949 asti ja ne avattiin avoimeen yleisökäyttöön digi.kansalliskirjasto.fi-palvelun kautta (yli 200.00 sivua).
 - Vuonna 2021 digitoitiin myös jo 50% vuosien 1980-2005 lehdistä ja ne avattiin tutkimuskäyttöön sopimusarkistoihin (yli 800.000 sivua).
- Vuosina 2022 – 2023 digitoidaan vuosien 1950-2016 ruotsinkieliset sanomalehdet:
 - Ruotsinkieliset sanomalehdet ajalta 2006-2016 otetaan vastaan sähköisinä luovutuksina jos julkaisijat haluavat ja kykenevät luovuttamaan ne kirjaston vaatimusmäärittelyn mukaisesti. Muussa tapauksessa ne digitoidaan paperilehdistä, n. miljoona sivua.
- Lisäksi vuonna 2023 digitoidaan ja avataan sovittuun käyttöön lehdet joissa on puutteita tai virheitä tai jotka on lisätty digitoitavien lehtien listalle projektin aikana.

HUOM. Sanomalehdet ennen 1.1.1940 ja 1.1.2017 eteenpäin eivät kuulu digitointiprojektiin 2021-2023 vaan ne digitoidaan perusrahoituksella. Ne kuuluvat vain lehtiaineistojen käyttöön avaamisprojektiin 2021-2026.

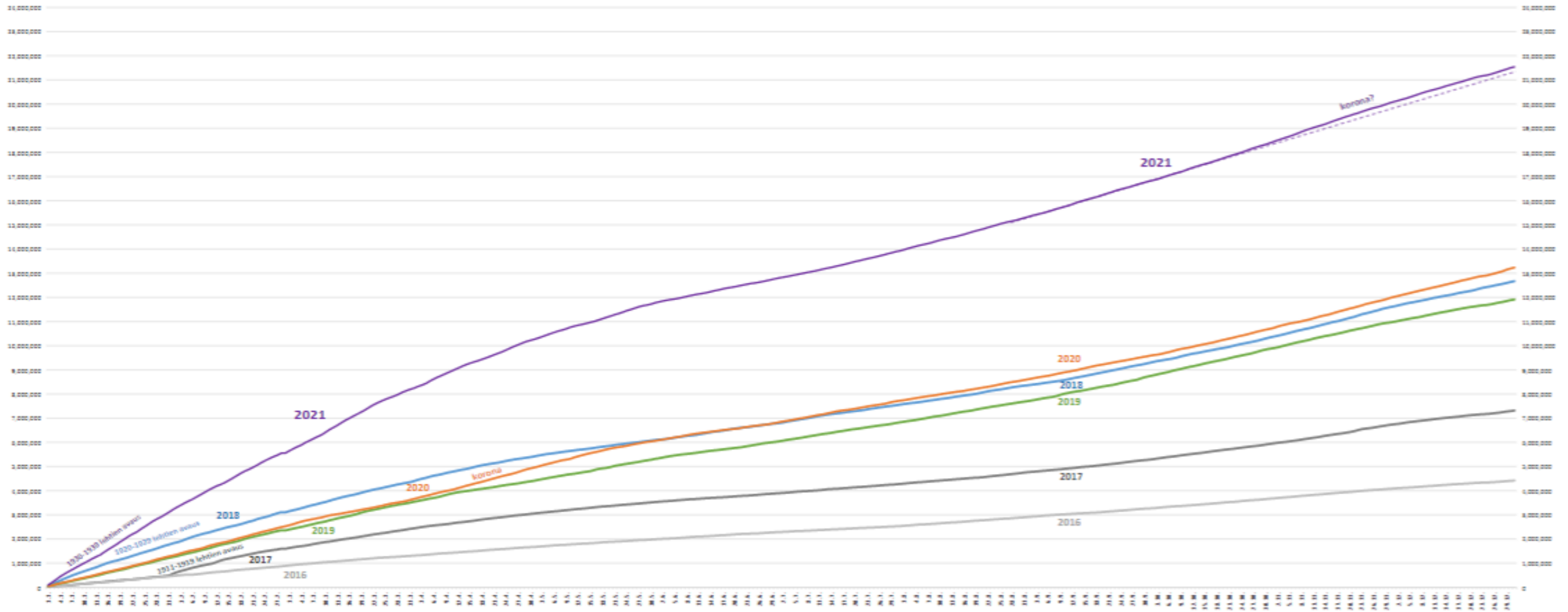
Projektissa digitoitavista ruotsinkielisestä sanomalehdistä ajalta 1940-2016 on 31.12.2021 digitoitu 29%

Lisäksi ajalta 2017-2018 on digitoitu 100%, 150.000 sivua, jotka on avattu sopimusarkistojen käyttöön.

Digi.kansalliskirjasto.fi:n sivukatselu kasvoi merkittävästi vuonna 2021

Digin sivukatselujen kertyminen vuosittain

KANSALLISKIRJASTO
NATIONALLIBRIOTEKET

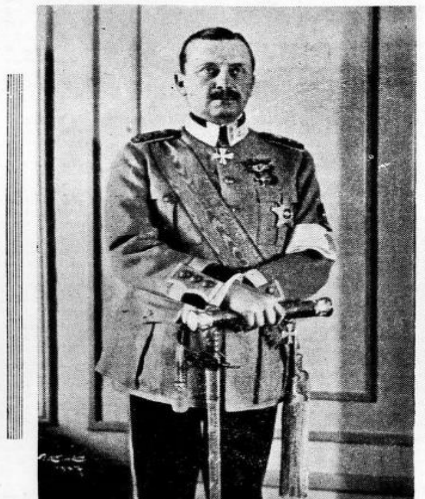
Projektin hyödyt ja riskit

Hyödyt:

- Täydentävällä rahoituksella digitoidaan kaikki ruotsinkieliset sanomalehdet jotka muuten digitoitaisiin joskus paljon myöhemmin perusrahoituksella.
- Digitoidaan koko Suomessa julkaistu ruotsinkielinen sanomalehdistö – merkittävä kokonaisuus.
- Lehdet 31.12.1949 asti avataan avoimeen yleisökäyttöön. Lehdet 31.12.2018 asti avataan tutkimus- ja asiakaskäyttöön sopimusarkistoissa digi.kansalliskirjasto.fi-palvelun kautta digitoinnin etenemisen mukaan.
- Koko digitoitu aineisto on käytävissä vapaakappalekirjastoissa.
- Työllistetään useita henkilöitä vuosiksi, uusitaan skannereita ja hankitaan lisää tallennustilaa.
- Tieto ja maine Kansalliskirjastosta aineistojen digitoijana ja käyttöön avaajana sekä sopimus- ja yhteistyökumppanina vahvistuu ja leviää verkostoissa.

Riskit:

- Mikrofilmien osin heikon laadun vuoksi paperilehdistä on digitoitava aineistoa arvioitua enemmän. Digitoitavien lehtinimekkeiden määrän kasvu ja kokoelmista puuttuvien lehtien paikkaus aiheuttavat myös lisätyötä.
- Koronan aiheuttamien työskentelyrajoitusten aiheuttamien riskien ja uusien skannerien toimitusten viivästymisen onnistuttiin (tähän asti) voittamaan joustavin järjestelyin.

Överbefälhavaren tackar sina soldater.

„Jag har kämpat på många slagfält, men jag har ännu ej sett er like . . .”

Överbefälhavaren, fältmarskalk Mannerheim utfärdade på onsdagen följande dagorder, vilken vid midnatt upplästes i rundradion:

Soldater av Finlands ärorika armé!
Fred har slutits mellan vårt land och Sovjet-Ryssland, en hård fred som till Sovjet utlämnat så gott som varje slagfält, på vilket ni gått ert blod för allt vad vi skatta dyrt och heligt.

Ni ville ej kriget, ni älskade freden, arbetet och framstidskrandandet, men kampen blev er påtvungen, och i den har ni utträtt storverk, som för sekler framåt skola stråla på världens blad. Mer än 15,000 av er, som drogs ut, komma ej att återse hemmet, och huru många äro ej de, som för alltid förlorat sin arbetsförmåga. Men ni ha även utdelat hårda slag och om ett par hundratusental av edra fiender nu ligga under den frusna drivan eller med brunsten blick stjärta mot vår sjöjärnhimmel, så är felet där till icke ert. Ni hatade dem ej, ni ville dem intet ont, ni följde endast krigets hårda lag: att döda eller dö.

Soldater! Jag har kämpat på många slagfält, men jag har ännu ej sett er like som krigsmän. Jag är stolt över er som om ni vore mina egna barn, lika stolt över mannen från tundraerna i norr som över sönerna från Österbottnens vida slätter, Karelen skogar, Savolaks leende bygdar, Tavastlands och Satakundas rika gårdar, Nylands och Egentliga Finlands björkskogsade hagar. Jag är lika stolt över fabriksarbetaren och den fattiga stugans son som över rike människans ättling och lejon.

Jag tackar er alla, officerare, underbefäl och manskap, men jag vill särskilt framhålla reservofficernas mod, deras pliktuppfyllelse och den skicklighet, med vilken de skött ett yrke, som egentligen ej var deras. Också har deras offer procentuellt utgjort krigets största, men det har givits med glädje och aldrig svikande pliktökarna.

Jag tackar officerarna i staberna för skicklighet och outträttligt arbete, och sist tackar jag mina närmaste medarbetare, generalstabschefen och generalkvartiermästaren, armöverbefälhavare samt kär- och divisionschefer, som i många fall gjort det omöjliga möjligt.

Jag tackar Finlands också med alla dess vapenlag, som i ädel tålan utfört så vackra bragder från krigets första dag, för den djärvekhet, med vilken de gått till anfall mot en mångfald överlägsna, med delvis utrustade och utrustade, och till slut mot en överlägsen armé.

1,500 ryska tanks och över 700 flygmaskiner talar om hjälteed, som ofta utförts av ensamma män.

„Vårt förnuft manar oss att samla krafterna till enigt arbete.”

Svensk press klandrar regeringspolitiken.

Tanken på nordisk defensivallians framträder allt tydligare.

Stockholm, torsdag. Sveriges fred räddats. Det ligger i Sveriges eget intresse att visa förståelse för den skandinaviska samhörigheten med Finland.

Även Svenska Dagbladet klandrar regimens politik. Med tanke på det förtäta nordiska samarbetet, skriver tidningen därefter, att regeringen icke kan undgå att märka huru enstämmlig genklang krävet på ett försvarsförbund med Finland väckt inom nästan alla tongivande pressorgan inom olika partier. Tidningen understryker utrikesminister Tanners ord om överiges hållning under krisen och yttrar härvid: Härvid konstaterades blott kända fakta, men Tanner borde också i rättvisans namn, då han omnämnde att under krigets gång Finlands krigsmateriel kompletterats samt Finland därjämte fått finansiellt stöd och humanitär hjälp, ha erkant att Sverige härvid likom i fråga om antalet frivilliga lämnat Finlands andra vänner lägst bakom sig. Snydabedöden är icke alldeles beaktvart, den har också ljusa, förmlidande drag.

De nya erfarenheter, som det ryska kriget givit oss, tala främst för ett sådant av det nordiska samarbetet. Utrikesministern nämnde icke ordet försvarsförbund, men man kan vara övertygad om, att det spörsmålet nu kommer att bli föremål för en omsorgfull och fördomfri prövning, så vitt som opinionen i våra nordiska länder under dessa krigsmånader hastigt mogna för en helt annan försvarspolitik, än den man tidigare trott kunna vara tillgänglig. Med sig och blod ha belysningarna lärt oss den saken. Hitler insatser också denna lärdag. Vårt folk måste omänta den i handling i nära förband med sina skandinaviska grannsfolk.

Stockholms-Tidningen kritiserar den svenska regeringens politik under den finsk-ryska konflikten, men tillägger: A andra sidan måste vi alla vara medvetna om det fruktansvärda tvångsläge, vart Sverige befannit sig och vilket varit våra händer. Nu gäller de framtiden och vår förmåga att forma den så, att icke nya olyckor hoga sig över Norden. Med en märklig samstämmighet uttalar sig nu svensk press för en nyorientering i riktning mot närmast ett västriktnat försvarsförbund. Med fog erinras om den oövardegliga tjänst, som Finland gjort Sverige, då det tagit fredstraktatens tunga offer på sig framför att fullfölja sin begäran om hjälp, varigenom även

2.000 kanadensare voro klara för överskeppning.

Många av de frivilliga vägra tro på fredsfråget.

Toronto, torsdag. (PNB från Havaa) Trots det finland-ryska fredsutslaget har Finland kommit i Toronto Graham Kingsley ännu icke slut tillbaka de 2,000 frivilliga, vilka sammant-

Vårt land lämnades ensamt i sin kamp.

Regeringen ansåg fred — om och på hårda villkor — bättre än hopplöst strid.

Minister Tanners tal i radion på onsdagen.

Vi lita på att kulturfolken skola bistå oss.

PRESIDENT KALLIOS RADIOTAL OM LÄGET FÖR DAGEN.

900 danska civilarbetare redan här.

800 danska frivilliga befinna sig i Finland.

Köpenhamn, torsdag. (PNB) Enligt vad Ritauus byrå erfar torde 800 danska frivilliga befinna sig i Finland. Den första bataljonen skulle just avgå till fronten, men fredsutslaget kom innan den lämnat sitt läger.

Hittills ha 900 danska civilarbetare, huvudsakligen metallarbetare, rest till Finland. Man räknar med att det även i fortsättningen skall behöva frivilliga arbetare, främst lastarbetare.

De tre danska ambassaderna, som äro i Finland, skola tillä vidare stanna kvar där.

250 norska civilarbetare avreste hit på onsdagen.

Oslo, torsdag. (PNB) 250 frivilliga civila arbetare avreste på onsdagen till Finland. Huvudparten utgjordes av anläggningarbetare, vilka nu förmodligen komma att delta i återuppbyggnadsarbetet. De flesta voro fackföreningade unga män, men kontingenten omfattade även en del äldre.

dragits på flera ställen i Kanada för att överskeppas till Finland. Han säger sig förfi vilja se om fredsfråget ratificeras av Finlands riksdag. En grupp frivilliga hade redan satt sig i rörelse i Vancouver för att utseppas inom den närmaste tiden, då meddelandet om freden kom. Många av de frivilliga vägrar att tro på att fredsfråget undertecknats.

Medborgare!
Ni ha redan i radion hört och i tidningarna läst om de fredsutslaget, på vilkas grundval vi nu måste bygga upp vår framtid.

Med förundran ha vi fått erfarat hur Peter den Stores stråncanden vaknat till liv i Rådunionen. Anyo upprepas en i vår historia många gånger iaktagen företeelse, nämligen att man vill slita bort en stor del av Viborgs län och dess fruktansvärda befolkning från vårt land med vilket detta folk här samman med nationell, historisk och geografisk rätt. Dessa nationella band äro likväl så fasta, att vi måste gemensamt utvärda och mellan oss jämnt fördela det hårda ödet, som drabbat dem och hela vårt land. Och vi måste äga krafter därtill, ty såväl Finlands folk som det självständiga finska riket med alla dess nationella rättigheter bestä efter kriget, bortsett från dessa områden. Att dessa gått förlorade är en tung förlust för oss, men på vinstkonton kommer historien att föra vår soga rättsskamp, vår moraliska seger, våra höga värden vi i denna stund nödfullt kunna uppskatta nog högt.

Krigets ädelgärser äro i många händelser tunga att bära, men vi lita på att de kulturfolk, vilka med oss bekänna sig till de höga idealen, som burit vår försvarskamp, skola anses det som en plikt att bistå oss i återuppbyggnadsarbetet.

Men huru värdefull de främmande nationernas hjälp redan hittills än varit, så gäller det för oss framför allt att lita på egna krafter. En levande känsla av nationell gemenskap har givit oss styrka i stridslinorna på fronterna likväl som bakom fronterna. Och den förblir även framgent vår säkraste kraftkälla.

Fårt folk kan vara förvisst därom, att det varit regeringens avsikt med fredsutslaget att göra allt för att förhindra att det finska folkets livskraft efter hand skulle förintas i denna vad maktresurserna beträffar ojämna kamp, som vi ensamma måst föra mot en stormakt.

När vi besinna vårt folks hjältemodiga försvarskamp och de nu föreliggande fredsutslaget, gripas vi av djup sorg över att vårt land syckes, men vårt förnuft manar oss att på vår väg mot framtiden samla alla våra krafter till enigt återuppbyggnadsarbete. Och vi äga möjligheter att bygga upp vår framtid, ty Finlands folk bestär, vårt statsvetande är intakt och den finska äran och fosterlands-känslan stå oss åter — som en uppmuntrig och ännu mera djupt känd inspiration för våra framtida uppgifter.

Och vår armé står alljämt beredd att med vapen i hand skydda vår existens. Detsutom har den gemensamma kampen fört oss närmare varandra och ger oss förmåga att klarare än förr varit möjligt känna vår ödesgemenskap med dem som hårdast drabbats av krigets fasor.

Vi göra hömn för de tusenden, som stupat för det, som är oss heligast av allt.
När jag tänker på vår ärmé, vill jag tacka dess främste män, fältmarskalk Mannerheim, såsom en symbol för våra soldaters hjälteed. Han har med beundransvärd skicklighet och energi framgångsrikt lett vårt försvar såsom överbefälhavare. Jag vet att jag ger uttryck åt hela nationens känslor, när jag uttalar att under detta krig fältmarskalk Mannerheim kommit allt närmare det finska folkets hjärtan.
Jag avslutar mig av hjärtat till det erkännande och det tack som herr fältmarskalkens i sin dagorder riktat till vår armés officerare, manskap och lottor, för deras oförtrunna, allt uppoffrande verksamhet.

Proklamation av regeringen till Finlands folk.

1940-luvun lehdet ovat hyvin ajankohtaisia ja kiinnostavia juuri nyt.

Pirjo Karppinen, yhteys- ja projektipäällikkö
pirjo.karppinen@helsinki.fi

www.kansalliskirjasto.fi

Pirjo Karppinen

Projekti- ja yhteyspäällikkö

pirjo.karppinen@helsinki.fi

[Tiedote 17.1.2022](#) ruotsinkielisten [sanomalehtien vuoden 1949 loppuun asti](#) avoimeen käyttöön avaamisesta.
[Digi.kansalliskirjasto.fi](#) sivulta voi ajantasaisesti tarkistaa mitkä lehtinimekkeet on jo digitoitu.

STIFTELSEN
Tre Smeder

KONSTSAMFUNDET

